Rekenkamer
gemeente Bronckhorst

Sterk voorstel, sterk besluit

Rekenkameronderzoek naar de kwaliteit van raadsvoorstellen in de gemeente Bronckhorst

Rekenkamer Bronckhorst

Eindrapport
3 september 2026

Inhoud

INHOUD **2**

1. INLEIDING **1**

2. VEREISTEN VOOR EEN GOED RAADSVOORSTEL **2**

3. PROCES VAN HET OPSTELLEN VAN RAADSVOORSTELLEN **4**

3.1. De Lange termijnagenda (LTA) 4

3.2. Rollen en verantwoordelijkheden 4

3.3. Richtlijnen en format 5

3.4. Werkwijze 6

3.5. Kwaliteitstoetsing en feedback 6

3.6. Relatie met de eisen voor goede raadsvoorstellen 7

4. DE KWALITEIT VAN DE RAADSVOORSTELLEN **8**

4.1. Inhoudelijke volledigheid 8
4.1.1. Analyse van de raadsvoorstellen 8
4.1.2. Ervaringen van de gemeenteraad 9
4.1.3. Ervaringen van de ambtelijke opstellers 9

4.2. Leesbaarheid 10
4.2.1. Analyse van de raadsvoorstellen 10
4.2.2. Ervaringen van de gemeenteraad 11
4.2.3. Ervaringen van de ambtelijke opstellers 11

4.3. Ondersteuning raadsrol en besluitvorming 11
4.3.1. Analyse van de raadsvoorstellen 11
4.3.2. Ervaringen van de gemeenteraad 12
4.3.3. Ervaringen van de ambtelijke opstellers 12

4.4. Wat gaat goed en wat kan beter? 13
4.4.1. Ervaringen van de gemeenteraad 13
4.4.2. Ervaringen van de ambtelijke opstellers 13

4.5. Genomen maatregelen om de kwaliteit te verbeteren 13

4.6. Relatie met de eisen voor goede raadsvoorstellen 14

5. CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN **15**

5.1. Conclusies 15

5.2. Aanbevelingen 17

BIJLAGEN **19**

Bijlage 1: Reactie van het college van B & W 1
Bijlage 2: Nawoord rekenkamer 1
Bijlage 3: Normenkader 2
Bijlage 4: Geraadpleegde documenten 3
Bijlage 5: Format raadsvoorstel en helpteksten 4
Bijlage 6: Uitkomsten vragenlijst kwaliteit raadsvoorstellen 9
Bijlage 7: Onderzoeksverantwoording data-analyse raadsvoorstellen 13
Bijlage 8: Data-analyse 20 raadsvoorstellen 16
Bijlage 9: Beoordeling raadsvoorstellen door het onderzoeksteam 24

1. Inleiding

Raadsleden kunnen hun werk alleen goed doen als zij beschikken over goede informatie. Raadsvoorstellen spelen daarin een centrale rol. Ze vormen de basis voor politieke afwegingen en besluiten in de gemeenteraad — niet alleen bij de start van een raadsperiode, maar gedurende de hele periode.

De rekenkamer heeft daarom onderzoek gedaan naar de kwaliteit van raadsvoorstellen in Bronckhorst. Het doel is om inzicht te krijgen in hoe raadsleden deze kwaliteit in de vorige raadsperiode hebben ervaren en op welke punten raadsvoorstellen beter kunnen aansluiten bij wat raadsleden nodig hebben om hun werk goed te doen.

De centrale onderzoeksvraag is:

> In hoeverre is de kwaliteit van raadsvoorstellen voldoende om raadsleden te ondersteunen bij een zorgvuldige afweging en besluitvorming, en welke mogelijkheden zijn er om deze kwaliteit in de komende raadsperiode verder te verbeteren?

De centrale onderzoeksvraag is uitgewerkt in de volgende deelvragen:
1. Hoe verloopt het proces van het opstellen van een raadsvoorstel?
2. In hoeverre voldoen raadsvoorstellen aan de belangrijkste kwaliteitscriteria uit het normenkader?
3. Hoe beoordelen raads- en commissieleden en de griffie de kwaliteit van raadsvoorstellen in de afgelopen raadsperiode?
4. Welke sterke punten, knelpunten en verbeterpunten ervaren raadsleden bij raadsvoorstellen?
5. Welke verbeteringen zijn mogelijk om de kwaliteit van raadsvoorstellen en het bijbehorende proces in de komende raadsperiode te versterken?

Het doel van het onderzoek was om in korte tijd een herkenbaar beeld te krijgen van de kwaliteit van raadsvoorstellen. De bevindingen zijn getoetst aan het normenkader in bijlage 3.

In dit onderzoek zijn raads- en commissieleden aan het einde van de vorige raadsperiode gevraagd naar hun ervaringen met raadsvoorstellen via een vragenlijst. Daarnaast zijn 20 raadsvoorstellen globaal getoetst en zeven voorstellen uitgebreider onderzocht. Ook zijn documenten bestudeerd en zijn interviews gehouden met de ambtelijke organisatie en de griffie.

Het rapport met aanbevelingen is voorgelegd aan het college voor een bestuurlijke reactie (bijlage 1). Het antwoord van de rekenkamer hierop vindt u in bijlage 2. Vervolgens is het rapport aan de gemeenteraad van Bronckhorst aangeboden.

2. Vereisten voor een goed raadsvoorstel

Wat maakt een raadsvoorstel goed bruikbaar voor de gemeenteraad? In dit hoofdstuk wordt toegelicht aan welke eisen een raadsvoorstel moet voldoen om raadsleden goed te ondersteunen bij hun kaderstellende en controlerende rol. Deze eisen zijn gebaseerd op inzichten uit literatuur en eerdere rekenkameronderzoeken en vormen de basis voor het normenkader.

Een goed raadsvoorstel helpt raadsleden bij het maken van keuzes en het sturen op beleid. Het maakt duidelijk waar de raad invloed op kan uitoefenen en waarop later kan worden teruggekeken. Daarom bevat het voorstel informatie over doelen, beoogde resultaten en – waar mogelijk – hoe deze worden gemeten. Zo kan de raad achteraf beoordelen of het beleid is uitgevoerd zoals bedoeld. Daarnaast maakt een raadsvoorstel inzichtelijk welke rol de raad heeft en welke ruimte er is voor politieke afwegingen. Hierdoor kunnen raadsleden hun rol goed invullen en weloverwogen besluiten nemen.

Volledig en duidelijk beeld van het voorstel

Een goed raadsvoorstel maakt duidelijk wat er aan de hand is en waarom een besluit nodig is. De aanleiding, het probleem en het doel van het voorstel zijn helder beschreven. Ook wordt uitgelegd welke keuzes zijn gemaakt en waarom. Ook wordt, indien van toepassing, beschreven welke keuzes een raad eerder al heeft gemaakt zodat opvolgbaarheid duidelijk is. Daarbij hoort dat de belangrijkste gevolgen van het voorstel inzichtelijk zijn. Dit gaat onder andere om financiële gevolgen, juridische aspecten en mogelijke risico's. Als deze informatie ontbreekt of onduidelijk is, is het voor raadsleden lastig om een goed afgewogen besluit te nemen.
Ook is het belangrijk dat het voorstel laat zien welke afwegingen zijn gemaakt. Raadsleden moeten kunnen volgen waarom het college tot dit voorstel is gekomen.

Inzicht in keuzes en alternatieven

Een raadsvoorstel ondersteunt de politieke afweging als het duidelijk maakt welke keuzes er zijn. Dat betekent dat niet alleen het voorkeursvoorstel wordt beschreven, maar ook welke alternatieven mogelijk zijn en wat daarvan de voor- en nadelen zijn. Voor raadsleden is het juist belangrijk om zicht te hebben op verschillende mogelijkheden, zodat zij een eigen afweging kunnen maken. Als er geen realistische alternatieven zijn, moet dit worden toegelicht.

Helder en concreet beslispunt

Een raadsvoorstel moet leiden tot een duidelijk besluit. Het moet voor raadsleden direct duidelijk zijn waar zij wel of niet mee instemmen.
Het beslispunt is daarom concreet en eenduidig geformuleerd en sluit logisch aan op de inhoud van het voorstel. Ook moet duidelijk zijn wat de gevolgen van het besluit zijn voor de uitvoering en wat er daarna gebeurt. Daarnaast is het belangrijk dat het voorstel ruimte laat voor aanpassing door de raad, bijvoorbeeld via een amendement.

Begrijpelijk en goed leesbaar

Een goed raadsvoorstel is overzichtelijk opgebouwd en prettig leesbaar. De structuur is logisch en sluit aan bij een vast format of herkenbare indeling. De tekst is duidelijk en bevat zo min mogelijk jargon. Raadsleden moeten het voorstel snel kunnen begrijpen, ook zonder specialistische kennis. Het voorstel is daarnaast zelfstandig leesbaar. Dat betekent dat de kerninformatie in het voorstel zelf staat en niet alleen in bijlagen. Bijlagen kunnen wel helpen om het voorstel verder te onderbouwen.

Zorgvuldig en herkenbaar proces

De kwaliteit van een raadsvoorstel hangt ook samen met de manier waarop het tot stand komt. Een vast format en duidelijke richtlijnen helpen om voorstellen op een consistente manier op te stellen. Daarnaast is het belangrijk dat duidelijk is wie waarvoor verantwoordelijk is en dat de kwaliteit van voorstellen op vaste momenten wordt gecontroleerd. Tot slot helpt het als ervaringen van raadsleden worden gebruikt om raadsvoorstellen te verbeteren. Zo kan de kwaliteit van voorstellen zich in de tijd verder ontwikkelen.

3. Proces van het opstellen van raadsvoorstellen

In dit hoofdstuk worden de bevindingen beschreven over het proces van het opstellen van raadsvoorstellen. Daarbij staat de volgende deelvraag centraal:

1. Hoe verloopt het proces van het opstellen van een raadsvoorstel?

Deze deelvraag wordt uitgewerkt aan de hand van de Lange termijnagenda (LTA), de rollen en verantwoordelijkheden, gebruikte richtlijnen en format en de toetsing van de kwaliteit.

3.1. De Lange termijnagenda (LTA)

Het proces begint met een lange termijnagenda (LTA). De LTA is een jaarplanning van het college waarin staat opgenomen in welk kwartaal het college verwacht een voorstel naar de raad te brengen. Elke twee weken is er gepland overleg tussen de griffie en strategie, waarbij de LTA altijd aan bod komt. Daarnaast is er regelmatig ad hoc overleg. Het is niet altijd duidelijk welke raadsvoorstellen eraan zitten te komen en of de planning wordt gehaald.

De griffie stelt een jaarkalender op waarin politieke avonden, raadsvergaderingen en andere vergaderingen zijn gepland. Deze kalender is voor iedereen in de organisatie beschikbaar. In afstemming met de griffie stelt het cluster strategie een aanleverschema op voor raadsvoorstellen.

Het verschil tussen de LTA en de daadwerkelijke raadsagenda is soms groot. Termijnen worden regelmatig niet gehaald. Daar kunnen goede redenen voor zijn, maar de griffie mist vaak een toelichting waarom een voorstel vertraging heeft opgelopen of waarom een voorstel ineens met spoed behandeld moet worden. Per cluster en per programma verschilt het sterk in hoeverre de planning wordt gevolgd of in overleg wordt aangepast.

De agendacommissie bepaalt wanneer en op welke wijze een voorstel wordt behandeld. Een raadsvoorstel komt in de meeste gevallen op de eerstvolgende politieke avond en/of raadsvergadering op de agenda. Als in het voorstel een urgentie wordt beschreven, wordt daar in principe rekening mee gehouden. De opsteller dient in zijn planning rekening te houden met de mogelijkheid van een uitgebreide behandelroute: twee politieke avonden (beeldvormen & oordeelvormen) en een besluit in de raad.

3.2. Rollen en verantwoordelijkheden

Er is geen vastgesteld document waarin de rollen en verantwoordelijkheden bij het opstellen van raadsvoorstellen zijn beschreven. De primaire verantwoordelijkheid ligt bij de beleidsadviseur, die het voorstel opstelt; meestal op basis van input van inhoudelijke collega's.

Bij het opstellen wordt afgestemd met verschillende clusters. Juridische zaken kijkt standaard mee. Financiën wordt betrokken als er een financiële component aan een voorstel zit. Communicatie leest mee bij grotere voorstellen of als er externe communicatie nodig is. De afdeling strategie beoordeelt alle raadsvoorstellen, stemt eventuele aanpassingen af met de opsteller en stemt af met de gemeentesecretaris. Zij beoordeelt het stuk op inhoud, of de juiste personen zijn betrokken en of de beslispunten juist zijn. De portefeuillehouder geeft akkoord op het raadsvoorstel al voordat deze door strategie beoordeeld wordt (dit is een eis). Het college stelt het raadsvoorstel vervolgens vast voordat het aan de raad wordt aangeboden.

Na indiening controleert de griffie raadsvoorstellen op consistentie en volledigheid: of het besluit overeenkomt met de beslispunten, of alle bijlagen aanwezig zijn, of het tekstueel correct is en of beslispunten amendeerbaar zijn. Hoe uitgebreid deze controle is, hangt af van de beschikbare tijd. Na de controle gaat het voorstel via het raadsinformatiesysteem met een behandeladvies van de griffie naar de agendacommissie. De agendacommissie bepaalt wanneer en op welke wijze een voorstel wordt behandeld.

In de praktijk zijn de rollen niet overal even duidelijk belegd. Er zijn kwaliteitsverschillen tussen clusters. Een deel van de medewerkers is nieuw of heeft beperkte ervaring met het opstellen van raadsvoorstellen en is niet altijd op de hoogte van de procedures rond bestuurlijke besluitvorming.

3.3. Richtlijnen en format

Binnen de organisatie zijn op intranet (JIP) verschillende documenten beschikbaar die medewerkers ondersteunen bij het opstellen van raadsvoorstellen[1].

Raadsvoorstellen worden opgesteld in het zaaksysteem[2] Decos JOIN en volgen een vast format. Dit format bevat de onderdelen: voorstel, inleiding, afstemming, beoogd effect, argumenten, kanttekeningen, kosten, baten en dekking, uitvoering en evaluatie. In het systeem zijn per onderdeel helpteksten opgenomen. Het bijbehorende concept raadsbesluit wordt automatisch gegenereerd. Het format en de helpteksten zijn opgenomen in bijlage 5.

Uit de interviews blijkt dat het format over het algemeen bekend is en wordt gebruikt. De handreiking wordt als nuttig ervaren, met name door medewerkers die voor het eerst een raadsvoorstel opstellen. Tegelijkertijd is de toepassing niet altijd uniform. Opstellers maken eigen keuzes in de mate van detail en de lengte van het voorstel, wat leidt tot kwaliteitsverschillen.

Meerdere geïnterviewden geven aan dat raadsvoorstellen in de praktijk vaak een bewerking zijn van het collegevoorstel — soms zelfs een directe copy-paste met kleine aanpassingen. De griffie benadrukt dat dit onwenselijk is: een raadsvoorstel is gericht aan een andere doelgroep met andere bevoegdheden. Niet alle informatie die voor het college relevant is, is dat ook voor de raad.

Meerdere geïnterviewden geven aan dat het format op onderdelen verbeterd kan worden. Concrete suggesties zijn:

- Het beoogd effect meer bovenaan plaatsen, zodat de kern direct zichtbaar is.
- Een subkopje communicatie toevoegen onder het onderdeel uitvoering.
- De volgorde van het format bekijken vanuit de ogen van een raadslid.
- Het juridisch kader als verplicht onderdeel opnemen. Daarin staat niet alleen vanuit welke wet- en regelgeving het voorstel is geschreven, maar ook duidelijk op basis waarvan de raad een besluit neemt en wat tot de bevoegdheid van het college hoort. Als het een collegebevoegdheid betreft maar het voorstel toch aan de raad wordt voorgelegd, wordt toegelicht waarom. Bijvoorbeeld bij woningbouwplannen waarbij de raad zijn wensen en bedenkingen kan indienen.

[1] Training helder & strategisch adviseren 24 augustus 2017 (van Loo van Eck); Stappenplan Helder en strategisch adviseren (van Loo van Eck); Checklist Voorstellen; Communicatie: Samen doen we het zo, in en met Bronckhorst; Handleiding voor het maken van raadsvoorstellen en het aanmaken daarvan; Zaaksysteem Decos Join: Helpteksten Raadsvoorstellen.
[2] Een zaaksysteem is een digitaal systeem dat zaakgericht werken ondersteunt. Een vorm van gestandaardiseerd procesgericht werken waarbij de informatie die tijdens een bedrijfsproces wordt ontvangen of gecreëerd, samen met informatie over de procesuitvoering, wordt vastgelegd bij een zaak en uniform kan worden ontsloten naar alle betrokkenen (bron: GEMMA)

- Als er een deadline is — bijvoorbeeld vanuit wetgeving of provinciale of regionale afspraken — deze expliciet benoemen in het voorstel."

3.4. Werkwijze

Binnen de organisatie wordt gewerkt met een stappenplan voor helder en strategisch adviseren. Centraal staat de 30-secondenregel: de essentie van een advies moet binnen 30 seconden te begrijpen zijn, ook voor niet-experts. De kern bestaat uit het voorstel, de belangrijkste argumenten en de kanttekeningen. Het stappenplan gaat uit van concreet geformuleerde beslispunten, korte en puntsgewijze argumenten en het expliciet benoemen van kanttekeningen, waaronder risico's en alternatieven.

Uit de interviews blijkt dat de werkwijze per cluster en per opsteller verschilt. In de praktijk bepaalt de opsteller grotendeels zelf hoe bondig het voorstel wordt. De 30-secondenregel wordt niet altijd consequent toegepast: sommige voorstellen bevatten te veel detail in de inleiding of hebben een hoge informatiedichtheid, waardoor de kern niet snel zichtbaar is.

De griffie wordt soms vooraf betrokken bij het opstellen van een voorstel om mee te denken over proces of formulering van de beslispunten. Maar dit is geen vaste werkwijze. Meedenken is vooral belangrijk bij voorstellen waar de opsteller (of griffie) vooraf inschat dat dit een politiek gevoelig thema is. Opstellers ervaren deze werkwijze als waardevol.

3.5. Kwaliteitstoetsing en feedback

De manier waarop de kwaliteit van raadsvoorstellen wordt getoetst, en wie daarvoor verantwoordelijk is, is niet schriftelijk vastgelegd. Een raadsvoorstel is een bijlage bij een collegevoorstel. In een aantal clusters geldt een vierogenprincipe. In de praktijk kijken soms meer mensen mee, maar dat kost volgens betrokkenen veel tijd.

In het zaaksysteem (Decos) moeten managers het collegevoorstel, inclusief het bijbehorende raadsvoorstel, beoordelen en accorderen voordat het naar de gemeentesecretaris en Strategie wordt doorgestuurd. Strategie beoordeelt vervolgens of het collegevoorstel klaar is voor behandeling in het college. Daarmee zou de kwaliteit van de voorstellen moeten zijn geborgd.
De griffie vraagt zich echter regelmatig af of alle clustermanagers de raadsvoorstellen ook daadwerkelijk meelezen. De fouten die de griffie nog in voorstellen aantreft, geven daar aanleiding toe.

De griffie toetst raadsvoorstellen na indiening op consistentie en volledigheid, maar dit is geen inhoudelijke kwaliteitstoets. De griffie geeft aan veel tijd kwijt te zijn aan het verzamelen van stukken, omdat deze niet altijd volledig of tijdig worden aangeleverd in het zaaksysteem. De diepgang van de controle is daardoor afhankelijk van de beschikbare tijd. Als de griffie na indiening vragen of opmerkingen heeft, koppelt zij dit terug aan de opsteller en cluster strategie.

Feedback vanuit de raad op de kwaliteit van raadsvoorstellen bereikt de opstellers zelden. Er is geen gestructureerd feedbackmechanisme. Opstellers pikken soms informeel signalen op door als toehoorder aanwezig te zijn bij raadsvergaderingen. Individuele feedback van raadsleden is zeldzaam.

3.6. Relatie met de eisen voor goede raadsvoorstellen

Het format voor raadsvoorstellen en de bijbehorende handreiking sluiten op meerdere punten aan bij de eisen voor goede raadsvoorstellen (hoofdstuk 2), maar op andere punten is de aansluiting beperkt.

Het format voor raadsvoorstellen en de bijbehorende handreiking vragen aandacht voor de aanleiding, het doel en de financiële gevolgen van het voorstel. Ook wordt gevraagd risico's en kanttekeningen te benoemen. Minder expliciet is de aandacht voor het uitleggen van afwegingen.

Wat betreft keuzes en alternatieven en het beschrijven van de gevolgen van het besluit voor de uitvoering vraagt het format expliciet om dit te benoemen. In de praktijk blijkt echter dat opstellers hier wisselend mee omgaan en dat alternatieven en gevolgen voor de uitvoering vaak beperkt worden uitgewerkt of ontbreken.

Ook aan een concreet en helder geformuleerd beslispunt wordt in het format aandacht besteed. De griffie controleert na indiening op de aanwezigheid en amendeerbaarheid van het beslispunt.

4. De kwaliteit van de raadsvoorstellen

In dit hoofdstuk staat de kwaliteit van raadsvoorstellen centraal. De rekenkamer heeft daarvoor 20 raadsvoorstellen globaal getoetst met ondersteuning van een Large Language Model (LLM) en 7 raadsvoorstellen verdiepend onderzocht. Ook hebben raads- en commissieleden en de griffie via een vragenlijst aangegeven hoe zij de kwaliteit van raadsvoorstellen ervaren."

Daarbij staan de volgende deelvragen centraal:

2. In hoeverre voldoen raadsvoorstellen aan de belangrijkste kwaliteitscriteria uit het normenkader?
3. Hoe beoordelen raads- en commissieleden en de griffie de kwaliteit van raadsvoorstellen in de afgelopen raadsperiode?
4. Welke sterke punten, knelpunten en verbeterpunten ervaren raadsleden bij raadsvoorstellen?
5. Welke verbeteringen zijn mogelijk om de kwaliteit van raadsvoorstellen en het bijbehorende proces in de komende raadsperiode te versterken?

In bijlage 7 is de selectie van de raadsvoorstellen opgenomen en de wijze waarop de criteria zijn toegepast. In bijlage 8 staan de uitkomsten van de analyse van de 20 raadsvoorstellen en in bijlage 9 de resultaten van de verdiepende analyse door het onderzoeksteam.

De vragenlijst is ingevuld door twaalf personen. De uitkomsten geven een indicatief beeld en zijn niet representatief voor de gehele gemeenteraad. De uitkomsten zijn opgenomen in bijlage 6.

4.1. Inhoudelijke volledigheid

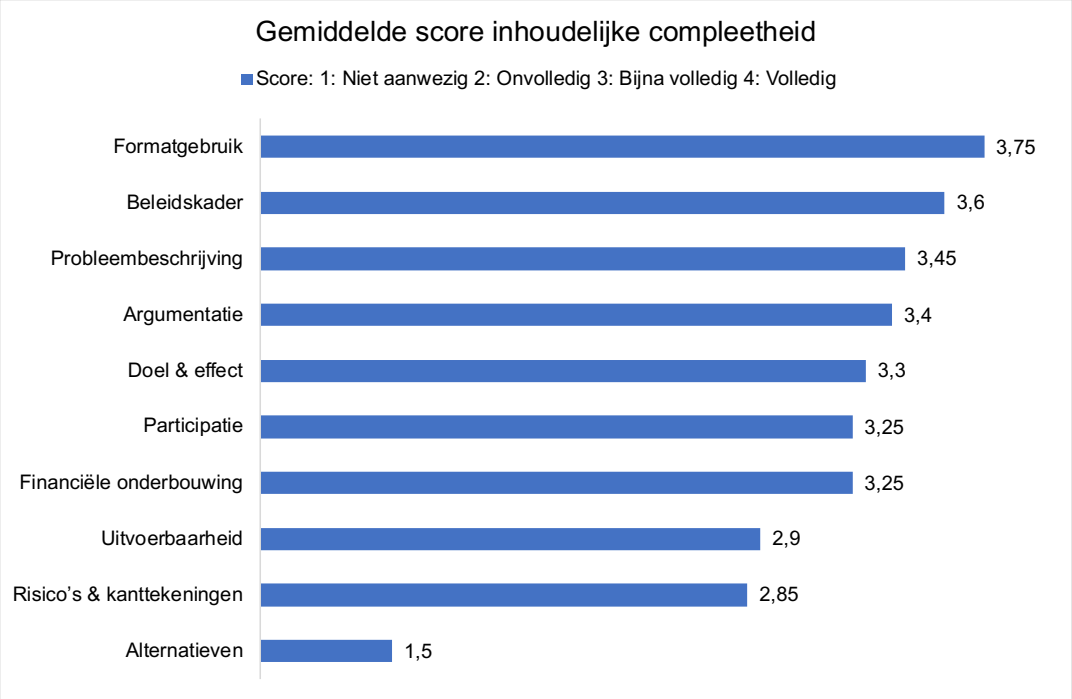
In deze paragraaf wordt ingegaan op de mate waarin raadsvoorstellen inhoudelijk volledig zijn uitgewerkt.

4.1.1. Analyse van de raadsvoorstellen

De analyse van 20 raadsvoorstellen laat een gemengd beeld zien. De meeste voorstellen bevatten de belangrijkste onderdelen, maar de mate waarin deze zijn uitgewerkt verschilt per voorstel. Iets meer dan de helft van de beoordeelde voorstellen valt in categorie 3: bijna volledig. De overige groep voorstellen scoort onvolledig. Geen enkel voorstel is volledig uitgewerkt. De gemiddelde score is 3,1 op een schaal van 1 tot 4.

De navolgende figuur laat zien hoe de scores per criterium van elkaar verschillen. Formatgebruik (3,75) en beleidskader (3,6) scoren het hoogst. Alternatieven scoort met 1,5 veruit het laagst. Ook uitvoerbaarheid (2,9) en risico's & kanttekeningen (2,85) blijven duidelijk achter.

De verdiepende analyse van 7 raadsvoorstellen laat zien waar deze verschillen ontstaan. Hoewel de basis van raadsvoorstellen over het algemeen op orde is, laat de verdiepende analyse zien dat de uitwerking per voorstel verschilt. Bij een deel van de voorstellen blijft de uitwerking van keuzes en afwegingen beperkt. Risico's worden in de meeste verdiepend beoordeelde voorstellen bijna volledig beschreven, maar concrete beheersmaatregelen ontbreken regelmatig. Ook informatie over uitvoering, monitoring en terugkoppeling aan de raad is niet altijd concreet uitgewerkt. Hierdoor heeft de raad niet altijd genoeg informatie om een goede keuze te maken of om het beleid achteraf te controleren.

Sterke punten

- Het format wordt consequent gebruikt en zorgt voor een herkenbare opbouw.
- De probleembeschrijving en het beleidskader zijn in de meeste voorstellen duidelijk uitgewerkt.
- De aanleiding en de financiële gevolgen zijn in de meeste voorstellen aanwezig en toegelicht.

Zwakke punten

- De onderbouwing van keuzes en afwegingen is vaak beperkt.
- Alternatieven worden in de meeste voorstellen niet beschreven of gemotiveerd afwezig verklaard.
- Risico's worden wel genoemd, maar zelden concreet gemaakt of afgewogen.
- Uitvoerbaarheid en participatie zijn wisselend en krijgen niet altijd de aandacht die ze verdienen.
- Informatie over monitoring, uitvoering en terugkoppeling aan de raad ontbreekt in veel voorstellen.

4.1.2. Ervaringen van de gemeenteraad

Raadsleden hebben een gemengd beeld van de inhoudelijke kwaliteit van raadsvoorstellen. De helft van de respondenten vindt de kwaliteit voldoende om besluiten te nemen. Een kwart is het daar niet mee eens; het overige kwart staat hier neutraal tegenover. De aanleiding is voor raadsleden meestal inzichtelijk. Over de financiële gevolgen zijn de meningen verdeeld: ruim vier op de tien respondenten vindt deze inzichtelijk, een even grote groep staat hier neutraal tegenover Tegelijkertijd zijn doelen niet altijd scherp geformuleerd en vindt slechts een kwart van de respondenten dat alle benodigde informatie aanwezig is. De onderbouwing van keuzes en het inzicht in alternatieven worden als onvoldoende ervaren.

4.1.3. Ervaringen van de ambtelijke opstellers

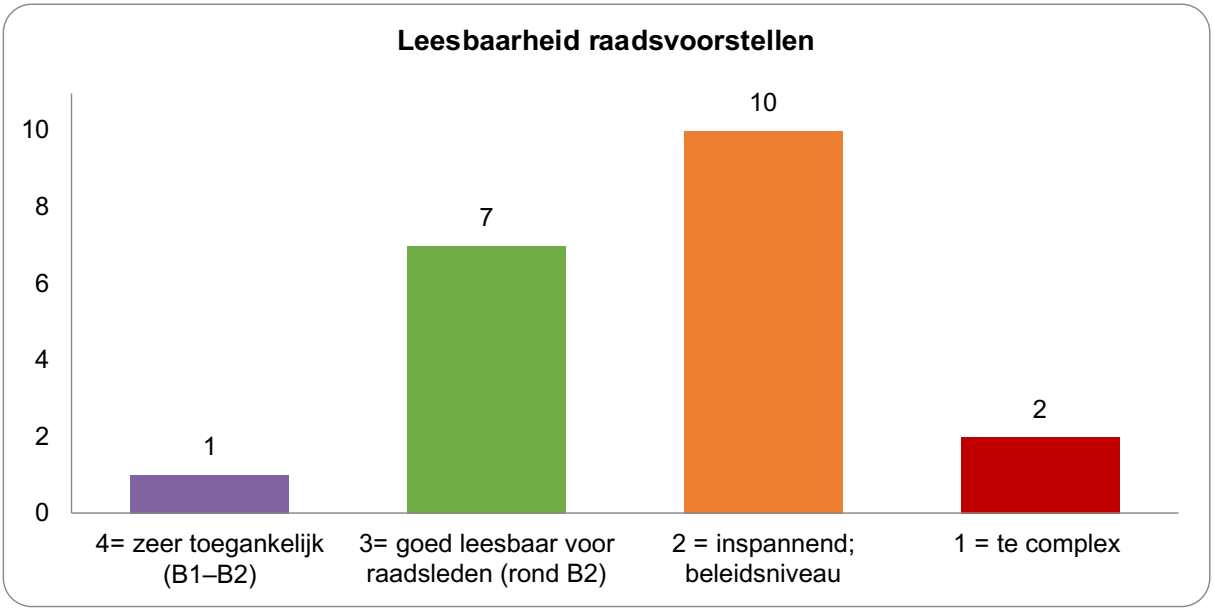
Opstellers geven aan dat de onderbouwing van keuzes en afwegingen niet altijd volledig is uitgewerkt. Alternatieven worden in de praktijk zelden beschreven. Hoewel het format een apart kopje voor evaluatie bevat, noemen raadsleden het ontbreken van een uitgewerkte evaluatieparagraaf als verbeterpunt in de huidige praktijk staat in de beleidscyclus wel óf een plan is uitgevoerd, maar niet wat het daadwerkelijke effect was. Dit maakt controle achteraf voor de raad lastig.

4.2. Leesbaarheid

In deze paragraaf wordt ingegaan op de leesbaarheid van raadsvoorstellen.

4.2.1. Analyse van de raadsvoorstellen

De analyse van 20 raadsvoorstellen laat zien dat deze gemiddeld op een hoog taalniveau zijn geschreven (niveau 14–15). Dat ligt boven het niveau dat als goed leesbaar wordt beschouwd voor raadsleden (B2). Omgerekend naar een schaal van 1 tot 4 komt de leesbaarheid gemiddeld uit op 2,6. De meeste voorstellen halen het gewenste niveau van goed leesbaar (score 3) niet.

De grafiek laat zien hoe de scores zijn verdeeld. Eén voorstel scoort een 4 (zeer toegankelijk), zeven voorstellen scoren een 3 (goed leesbaar), tien voorstellen scoren een 2 (inspannend beleidsniveau) en twee voorstellen een 1 (te complex)[3].

Hoewel de zeven verdiepend beoordeelde voorstellen alle een voldoende tot goede leesbaarheid scoren, geeft de kwalitatieve analyse wel inzicht in waardoor de leesbaarheid bij raadsvoorstellen onder druk kan staan. Lange zinnen, beleidsmatig taalgebruik en een hoge informatiedichtheid maken teksten moeilijker te begrijpen. Daarnaast zijn raadsvoorstellen niet altijd zelfstandig leesbaar: informatie staat soms verdeeld over de tekst en de bijlagen.

Sterke punten

- De structuur en opbouw van raadsvoorstellen ondersteunen de leesbaarheid.
- In een deel van de voorstellen wordt de kern duidelijk en compact gepresenteerd.

Zwakke punten

- Het taalniveau ligt vaak boven het gewenste B2-niveau.
- Lange zinnen en beleidsmatig taalgebruik maken teksten minder toegankelijk.
- De hoeveelheid informatie per alinea is vaak hoog, waardoor de kern minder snel zichtbaar is.

[3] De categorieën in deze grafiek zijn gebaseerd op de leesbaarheidsscore van elk afzonderlijk raadsvoorstel, op een schaal van 1 tot 4. De categorie 'goed leesbaar' omvat de scores 3 en 3,5. Bij 'standaard beleidsniveau' horen de waarden 2 en 2,5. Een score van 1,5 valt onder 'te complex', en de score van 4 staat voor 'zeer toegankelijk'.

- Voorstellen zijn niet altijd zelfstandig leesbaar. Bijlagen zijn soms noodzakelijk om het voorstel te begrijpen.

4.2.2. Ervaringen van de gemeenteraad

Raadsleden zijn over het algemeen positief over de structuur van raadsvoorstellen. Zij geven aan dat de kern van het raadsvoorstel snel herkenbaar is en dat de raadvoorstellen overzichtelijk zijn opgebouwd. Over de begrijpelijkheid van de taal zijn de meningen verdeeld: ongeveer de helft vindt de taal begrijpelijk, een groot deel staat hier neutraal tegenover. De lengte van voorstellen en het gebruik van bijlagen worden wisselend beoordeeld. Ook de zelfstandige leesbaarheid van raadsvoorstellen wordt wisselend beoordeeld: een derde van de respondenten vindt dat voorstellen zonder bijlagen te begrijpen zijn, de helft staat hier neutraal tegenover

4.2.3. Ervaringen van de ambtelijke opstellers

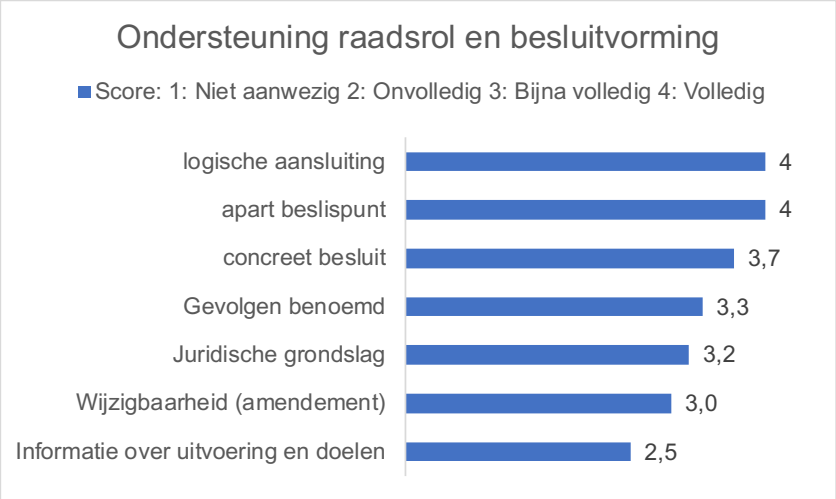
Opstellers zijn zich bewust van het belang van leesbaarheid, maar dit wordt in de praktijk niet altijd gerealiseerd. Een geïnterviewde stelt dat raadsvoorstellen zoveel mogelijk op B1-niveau geschreven zouden moeten worden. Een andere geïnterviewde geeft aan dat de inleiding van sommige voorstellen te lang is. In de praktijk wordt de 30-secondenregel niet altijd consequent toegepast. Meerdere geïnterviewden benadrukken dat de hoofdinformatie in het voorstel zelf moet staan en dat bijlagen alleen ter onderbouwing dienen.

4.3. Ondersteuning raadsrol en besluitvorming

In deze paragraaf staat de vraag centraal in hoeverre raadsvoorstellen de raad ondersteunen bij de besluitvorming en bij het uitoefenen van zijn kaderstellende en controlerende rol.

4.3.1. Analyse van de raadsvoorstellen

De analyse van 20 raadsvoorstellen laat zien dat de ondersteuning van de raadsrol en de besluitvorming wisselend is. De gemiddelde score is 2,83 op een schaal van 1 tot 4. Twaalf van de twintig voorstellen worden als onvolledig beoordeeld en acht als bijna volledig. Geen enkel voorstel scoort volledig.

De figuur laat zien hoe de scores per criterium van elkaar verschillen. Het apart beslispunt (3,9) en de logische aansluiting op het voorstel (3,35) scoren het hoogst. De concreetheid van het beslispunt scoort een 3,0 en de amendeerbaarheid een 2,85. De informatievoorziening over uitvoering en doelen scoort met 1,8 veruit het laagst, gevolgd door de juridische grondslag (2,3) en de beschrijving van gevolgen (2,7). Raadsvoorstellen ondersteunen de raad daarmee vooral bij het nemen van een besluit, maar bieden minder houvast bij het controleren van de uitvoering achteraf.

De verdiepende analyse van 7 raadsvoorstellen laat zien waar de knelpunten concreet ontstaan. Hoewel het beslispunt herkenbaar is en in de meeste gevallen logisch aansluit op de inhoud van het voorstel, laat de verdiepende analyse zien dat de kwaliteit op andere onderdelen sterk per voorstel verschilt. De juridische grondslag varieert van volledig afwezig tot volledig uitgewerkt. Bij bijna alle voorstellen ontbreekt een concrete beschrijving van hoe en wanneer de raad wordt geïnformeerd over de uitvoering. Alternatieven en consequenties van keuzes worden zelden zichtbaar gemaakt.

Sterke punten

- Het beslispunt is in vrijwel alle voorstellen apart en herkenbaar opgenomen.
- Het beslispunt sluit in de meeste gevallen logisch aan op de inhoud van het voorstel.
- De meeste voorstellen bieden de raad formeel de mogelijkheid om te amenderen.

Zwakke punten

- Bij bijna alle voorstellen ontbreekt een beschrijving van hoe en wanneer de raad wordt geïnformeerd over de uitvoering en de behaalde doelen.
- De juridische grondslag is bij veel voorstellen niet of onvolledig uitgewerkt.
- De gevolgen van het besluit voor de uitvoering worden vaak globaal beschreven, zonder concrete planning of verantwoordelijkheden.
- Alternatieven en consequenties van keuzes zijn zelden zichtbaar gemaakt of gemotiveerd afwezig verklaard.
- De amendeerbaarheid wordt in de praktijk beperkt door financiële afhankelijkheden tussen beslispunten en doordat inhoud in bijlagen staat in plaats van in het beslispunt zelf.

4.3.2. Ervaringen van de gemeenteraad

Raadsleden beoordelen de kwaliteit van raadsvoorstellen met een 6,2 en de ondersteuning bij hun rol met een 6,4. Het is voor raadsleden meestal duidelijk wat van hen wordt gevraagd. Tegelijkertijd worden voorstellen niet altijd tijdig aangeleverd en zijn onzekerheden niet altijd zichtbaar gemaakt. De ondersteuning bij de kaderstellende en controlerende rol wordt als redelijk beoordeeld. Het volgen van de uitvoering van besluiten is voor veel raadsleden lastig. Ook geeft de helft van de respondenten aan dat in latere raadsvoorstellen niet zichtbaar rekening is gehouden met signalen en ervaringen van raadsleden bij eerdere voorstellen.

4.3.3. Ervaringen van de ambtelijke opstellers

De controlerende rol van de raad wordt bij het opstellen van raadsvoorstellen niet altijd bewust meegewogen. Een geïnterviewde geeft aan dat een voorstel voor monitoring en een bijbehorend tijdspad standaard opgenomen zouden moeten worden. De griffie benadrukt dat het juridisch kader expliciet moet worden opgenomen: vanuit welke wet- en regelgeving wordt het voorstel geschreven, waar liggen de bevoegdheden van de raad en zijn er wettelijke deadlines? De griffie geeft ook aan dat beslispunten vaak niet goed amendeerbaar zijn.

4.4. Wat gaat goed en wat kan beter?

4.4.1. Ervaringen van de gemeenteraad

De antwoorden die door raadsleden worden gegeven op de open antwoorden uit de vragenlijst bevestigen het beeld uit de voorgaande paragrafen. Raadsleden zijn positief over de structuur en herkenbaarheid van raadsvoorstellen. Het format is herkenbaar en het is duidelijk welk besluit wordt gevraagd.

Als aandachtspunten worden vooral de inhoudelijke onderbouwing en de samenhang met eerder beleid en eerdere besluiten genoemd. Ook het ontbreken van alternatieven en de beperkte ondersteuning bij de controlerende rol worden meerdere keren aangehaald. Daarnaast worden de lengte van voorstellen en de leesbaarheid als verbeterpunten gezien.

4.4.2. Ervaringen van de ambtelijke opstellers

De interviews laten een overeenkomstig beeld zien, maar geven ook inzicht in hoe de knelpunten in de praktijk ontstaan.

Geïnterviewden zijn positief over het format en de beschikbare handreiking. Het format geeft een herkenbare structuur en de handreiking helpt, met name voor medewerkers die voor het eerst een raadsvoorstel schrijven. Ook de samenwerking met de griffie wordt als positief ervaren.

Als verbeterpunten noemen opstellers zelf:

- De onderbouwing van keuzes en afwegingen is niet altijd volledig. Dit komt mede doordat opstellers de inhoud al goed kennen en aannames impliciet laten.
- De 30-secondenregel wordt niet altijd consequent toegepast. Sommige voorstellen bevatten te veel detail in de inleiding.
- Het taalgebruik is niet altijd op het gewenste niveau. Een geïnterviewde stelt dat voorstellen zoveel mogelijk op B1-niveau geschreven zouden moeten worden.
- Evaluatie en monitoring worden zelden concreet uitgewerkt. Opstellers erkennen dat de raad hierdoor moeilijk kan controleren of doelen zijn bereikt.

Een terugkerend punt is dat raadsvoorstellen in de praktijk vaak een bewerking zijn van het collegevoorstel. De griffie benadrukt dat dit onwenselijk is: een raadsvoorstel is gericht aan een andere doelgroep met andere bevoegdheden. De argumentatie en de informatie moeten daarop worden afgestemd. Daarnaast is het belangrijk dat de inleiding de context schetst: waarom nu een besluit nemen, wat is eraan voorafgegaan, welke afspraken/deadlines/ontwikkelingen maken dit urgent.

4.5. Genomen maatregelen om de kwaliteit te verbeteren

Binnen de organisatie zijn de afgelopen periode verschillende maatregelen genomen. Medewerkers kunnen deelnemen aan de training Helder en strategisch adviseren en kunnen een beroep doen op schrijfcoaches. Er is meer uniformiteit ontstaan in het opstellen van raadsvoorstellen en binnen een aantal clusters is het vier-ogenprincipe ingevoerd.

De ambtelijke organisatie heeft aangegeven een impuls te willen geven om de kwaliteit verder te verbeteren. Hiervoor is een plan van aanpak in voorbereiding, dat tijdelijk on hold is gezet in afwachting van de uitkomsten van dit rekenkameronderzoek.

De voornaamste punten waarop men wil inzetten zijn:
- Informatie op de juiste plek in het voorstel zetten.
- Kopjes die voor zichzelf spreken en de kern direct zichtbaar maken.
- Bewust schrijven voor de doelgroep: niet alle informatie die voor het college relevant is, is dat ook voor de raad.
- Training gericht op schrijfstijl en politieke sensitiviteit.
- Advisering als vast onderdeel opnemen in het inwerkprogramma voor nieuwe medewerkers.

Ook de griffie ziet verbetermogelijkheden. Zij pleit voor meer aandacht voor politieke sensitiviteit bij opstellers, bijvoorbeeld via een training of een buddysysteem binnen clusters, waarbij een collega een voorstel tegenleest. Daarnaast geeft de griffie aan dat het voor de kwaliteitsborging wenselijk is dat alle clustermanagers de raadsvoorstellen lezen voordat deze worden ingediend. Ook merkt de griffie op dat bij sommige opstellers onduidelijkheid bestaat over het onderscheid tussen vertrouwelijke en geheime informatie. Sommige opstellers gaan ervan uit dat een document niet openbaar wordt gemaakt als het als vertrouwelijk is aangemerkt. Dat is niet het geval. Documenten zijn openbaar, tenzij de raad, het college of de burgemeester op grond van de wet geheimhouding oplegt.

4.6. Relatie met de eisen voor goede raadsvoorstellen

Uit de analyses van de raadsvoorstellen, de ervaringen van de raadsleden en de interviews blijkt dat de raadsvoorstellen op een aantal punten aansluiten bij de eisen voor goede raadsvoorstellen, maar op andere punten ruimte voor verbetering laten zien.

Op het punt van duidelijke inhoud zijn de aanleiding en het doel in de meeste voorstellen helder beschreven. De uitwerking van afwegingen, risico's en financiële gevolgen schiet echter in een deel van de voorstellen tekort. Alternatieven worden in de meeste voorstellen niet beschreven of gemotiveerd afwezig verklaard. Raadsleden geven aan dat het inzicht in alternatieven en de onderbouwing van keuzes onvoldoende is.

Het beslispunt is in vrijwel alle voorstellen apart en herkenbaar opgenomen. De griffie controleert raadsvoorstellen na indiening op volledigheid en kwaliteit en dat voorstellen regelmatig moeten worden aangepast. Hiervoor is een nieuw collegebesluit nodig. Toch zijn de amendeerbaarheid en de beschrijving van gevolgen voor de uitvoering ook na deze controle niet altijd voldoende uitgewerkt.

De structuur van raadsvoorstellen wordt positief beoordeeld, maar het taalniveau ligt in de meeste gevallen boven het gewenste B2-niveau en voorstellen zijn niet altijd zelfstandig leesbaar. Bij bijna alle voorstellen ontbreekt een beschrijving van hoe en wanneer de raad wordt geïnformeerd over de voortgang en de behaalde doelen. Het format wordt consequent toegepast, maar de kwaliteitsborging is niet overal gelijk en rollen en verantwoordelijkheden zijn niet formeel vastgelegd.

5. Conclusies en aanbevelingen

5.1. Conclusies

De hoofdvraag van dit onderzoek luidt:

> In hoeverre is de kwaliteit van raadsvoorstellen voldoende om raadsleden te ondersteunen bij een zorgvuldige afweging en besluitvorming, en welke mogelijkheden zijn er om deze kwaliteit in de komende raadsperiode verder te verbeteren?

Hoofdconclusie

De raadsvoorstellen ondersteunen de raad goed op het moment dat een besluit valt: het format is herkenbaar, het beslispunt is duidelijk en de aanleiding is helder. Bij de twee andere rollen van de raad blijft de ondersteuning achter. Voor een goede afweging vooraf ontbreekt vaak het zicht op alternatieven en een stevige onderbouwing van de keuze. Voor de controle achteraf mist meestal de informatie over uitvoering, monitoring en evaluatie. Daarmee is de kwaliteit op dit moment nog niet voldoende om de raad bij zijn volledige rol te ondersteunen.
Op het tweede deel van de vraag wijst het onderzoek drie richtingen voor verbetering aan. De grootste winst ligt bij de leesbaarheid van de tekst, bij de onderbouwing van de gemaakte keuzes en bij de informatie waarmee de raad de uitvoering kan volgen.

Sterke punten

Een herkenbare structuur en een vast format.
Bijna alle raadsvoorstellen volgen het vaste sjabloon. Dat zorgt voor een herkenbare opbouw en is het sterkste punt uit de analyse. Raadsleden vinden de voorstellen overzichtelijk en herkennen de kern snel.

Een heldere aanleiding en een goed beleidskader.
In de meeste voorstellen zijn de aanleiding, het probleem en het doel duidelijk beschreven. Ook het beleidskader is meestal goed uitgewerkt. De financiële gevolgen staan vermeld en worden toegelicht.

Een duidelijk beslispunt.
Het beslispunt staat in bijna elk raadsvoorstel apart vermeld, sluit meestal logisch aan op de inhoud en is doorgaans concreet geformuleerd. Daardoor weet de raad waarover een besluit wordt gevraagd. Formeel is er ook ruimte om te amenderen.

Steun voor de opstellers.
Er is een sjabloon met helpteksten en een handreiking. Daarnaast kunnen medewerkers de training Helder en strategisch adviseren volgen en een schrijfcoach inschakelen. Een aantal afdelingen werkt met het vier-ogenprincipe, en de samenwerking met de griffie verloopt prettig.

Aandachtspunten

De taal is te complex voor een snelle besluitvorming.
De meeste raadsvoorstellen zijn geschreven in standaard beleidstaal en liggen daarmee boven het niveau dat voor raadsleden prettig leesbaar is (B2). Dat vraagt veel van de lezer, zeker van raadsleden zonder bestuurlijke of juridische achtergrond. Lange zinnen, vakjargon en een hoge informatiedichtheid maken een deel van de voorstellen lastig te volgen. De financiële voorstellen zijn

het moeilijkst: die bevatten veel technische termen, complexe tabellen en lange alinea's zonder tussenkopjes. Bovendien is een voorstel niet altijd op zichzelf te begrijpen, doordat kerninformatie soms in de bijlagen staat in plaats van in het voorstel zelf.

Weinig zicht op alternatieven en op de onderbouwing van keuzes.
Andere mogelijkheden dan de keuze van het college komen zelden aan bod. Ook wordt zelden uitgelegd waarom deze ontbreken. Dit is het zwakste onderdeel van de analyse: bij bijna alle voorstellen kan de raad niet zien welke andere keuzes mogelijk waren. De onderbouwing van de gemaakte keuze blijft bovendien vaak beperkt. Risico's worden wel benoemd, maar zelden concreet gemaakt of afgewogen. Ook het juridisch kader verschilt sterk: van volledig afwezig tot goed uitgewerkt. Daardoor kan de raad onvoldoende een eigen afweging maken.

Weinig steun voor de controlerende rol.
Bij bijna alle raadsvoorstellen ontbreekt informatie over hoe en wanneer de raad wordt geïnformeerd over de uitvoering en de behaalde doelen. Dit is het zwakste punt binnen de ondersteuning van de raadsrol. Veel voorstellen volstaan met een korte verwijzing naar de reguliere planning-en-controlcyclus of met de melding dat dit niet van toepassing is. Een evaluatiemoment en meetbare doelen ontbreken meestal, en de gevolgen voor de uitvoering staan vaak globaal beschreven, zonder planning of duidelijke verantwoordelijkheden. Daardoor is achteraf lastig vast te stellen of de doelen zijn behaald.

De ruimte om te amenderen is in de praktijk soms beperkt.
Een raadsvoorstel bevat vaak meerdere genummerde beslispunten. In beginsel kan de raad ieder beslispunt apart aanpassen. Bij een deel van de voorstellen hangen de beslispunten echter voorwaardelijk samen: het ene besluit kan dan niet los van het andere worden genomen. Gaat het bijvoorbeeld om een investering én het bijbehorende budget in één voorstel, dan kan de raad het budget niet wijzigen zonder ook de investering zelf ter discussie te stellen. Het recht om te amenderen bestaat dan formeel wel, maar raadsleden kunnen dit recht bij zulke voorstellen niet volledig benutten.

Het proces en de kwaliteitsborging zijn niet eenduidig georganiseerd en vastgelegd.
Een document waarin de werkwijze, rollen en verantwoordelijkheden voor de kwaliteitsborging van raadsvoorstellen zijn vastgelegd, ontbreekt. Daarnaast roept de aard van de fouten die de griffie nog in raadsvoorstellen aantreft de vraag op in hoeverre clustermanagers bij de beoordeling van een collegevoorstel ook het bijbehorende raadsvoorstel daadwerkelijk meelezen.

Signalen van de raad bereiken de opstellers nauwelijks.
Geïnterviewde opstellers geven aan dat zij op hun voorstellen geen feedback krijgen: niet vanuit de raad en niet vanuit de agendacommissie. Alleen de griffie denkt soms mee, wanneer een opsteller daar vooraf om vraagt, of tijdens de toets van een ingediend voorstel; die toets richt zich echter op consistentie en volledigheid, niet op de inhoudelijke kwaliteit. Dit beeld wijkt af van de uitkomsten van de vragenlijst onder raadsleden: daarin geeft de helft van de respondenten aan dat in latere voorstellen niet zichtbaar rekening is gehouden met eerdere signalen. Zij lijken dus wel signalen af te geven, terwijl opstellers aangeven dat die hen niet bereiken. Deze uiteenlopende ervaringen wijzen op hetzelfde probleem: een gestructureerde manier om signalen van de raad bij de opstellers te krijgen, ontbreekt.

5.2. Aanbevelingen

Overkoepelende aanbeveling

Zorg dat een raadsvoorstel de raad niet alleen ondersteunt op het moment van besluiten, maar bij zijn volledige rol — de afweging vooraf en de controle achteraf — en borg dit in het opstelproces, zodat de kwaliteit niet langer afhangt van de individuele opsteller.

Aan deze opgave ligt één principe ten grondslag: weten voor wie het voorstel wordt geschreven. De raad en het college dragen verschillende verantwoordelijkheden. Waar de raad kaders stelt, besluiten neemt en controleert, bestuurt het college en voert het de besluiten uit. Een goed raadsvoorstel sluit daarom aan op de informatiebehoefte van de raad en ondersteunt de raad in al zijn rollen.

De vier aanbevelingen werken deze opgave langs drie sporen uit. Het eerste spoor legt de verantwoordelijkheid bij de raad zelf: de raad organiseert een vaste terugkoppeling over de kwaliteit van raadsvoorstellen en betrekt die bij de voorbereiding van de besluitvorming (aanbevelingen 1 en 2). Het tweede spoor borgt de kwaliteit binnen de organisatie door een vaste kwaliteitstoets en een verplicht vierogen-principe (aanbeveling 3). Het derde spoor maakt het raadsvoorstel zelf sterker en sluit aan bij de raad als lezer: begrijpelijke taal, een duidelijke afweging en voldoende informatie om de uitvoering en resultaten later te kunnen controleren (aanbeveling 4).

Zo richten de aanbevelingen zich op alle betrokken partijen. De raad geeft actief richting aan de kwaliteit van de informatievoorziening, terwijl het college en de organisatie zorgen voor een zorgvuldig proces en inhoudelijk sterke raadsvoorstellen. De sterke punten van de huidige voorstellen blijven daarbij behouden, terwijl de aandacht uitgaat naar de onderdelen die de raad nu het minst ondersteunen.

Aanbevelingen aan de raad

1. **Organiseer een structurele terugkoppeling over de kwaliteit van raadsvoorstellen.**
Agendeer jaarlijks in de driehoek en de agendacommissie de kwaliteit van raadsvoorstellen, leg de uitkomsten en verbeterafspraken schriftelijk vast en deel deze met de organisatie, zodat signalen van de raad aantoonbaar worden gebruikt bij nieuwe voorstellen.

2. **Laat de kwaliteit van raadsvoorstellen tijdens een pilot meewegen bij de voorbereiding van de besluitvorming.**
Start een pilot van één jaar waarin de griffie in het bestaande behandeladvies aan de agendacommissie ook kwaliteitsaspecten van raadsvoorstellen meeneemt. Richt de pilot op alle voorstellen met grote financiële gevolgen of grote gevolgen voor inwoners, of op een beperkt aantal voorstellen per beleidsdomein. Geef in het behandeladvies aan of de raad voldoende informatie heeft om een goed besluit te nemen en later te controleren of het besluit is uitgevoerd. De agendacommissie kan deze informatie gebruiken om te beoordelen of een voorstel klaar is voor behandeling. Evalueer na één jaar of deze werkwijze nuttig is en of de griffie voldoende capaciteit heeft om deze structureel toe te passen.

Aanbevelingen aan het college en de organisatie

3. **Borg de kwaliteit van raadsvoorstellen in het opstelproces.**
Leg in een document vast hoe de kwaliteit van raadsvoorstellen wordt geborgd, welke functionarissen daarbij een rol hebben en wie waarvoor verantwoordelijk is. Pas daarbij voor ieder raadsvoorstel een vierogenprincipe toe, zodat ieder voorstel vóór indiening door ten minste één tweede persoon wordt beoordeeld.

Besteed bij de kwaliteitstoets in ieder geval aandacht aan de onderbouwing van het voorstel, de afweging van alternatieven en de manier waarop de raad later kan controleren of het doel is bereikt. Dit zijn volgens dit onderzoek de onderdelen waarop de kwaliteit van raadsvoorstellen het meest kan worden verbeterd.

4. Schrijf raadsvoorstellen voor de raad.

Richt ieder raadsvoorstel op de informatiebehoefte van de raad, zodat een raadslid binnen dertig seconden weet welk besluit wordt gevraagd, wat de belangrijkste argumenten zijn en wat de belangrijkste aandachtspunten zijn. Schrijf het voorstel daarom in begrijpelijke taal op B2-niveau en neem daarbij in ieder geval de volgende onderdelen op:

- Een vast kopje 'Kern van het voorstel', waarin het besluit, de belangrijkste argumenten en de belangrijkste aandachtspunten kort worden samengevat;
- Alternatieven of scenario's, risico's en het juridisch kader, of leg uit waarom deze ontbreken;
- Een vast kopje 'Monitoring en evaluatie', waarin staat hoe en wanneer de raad over de uitvoering wordt geïnformeerd en op basis van welke concrete resultaten of indicatoren de raad later kan vaststellen of het doel is bereikt.

Bijlagen

Bijlage 1: Reactie van het college van B & W

gemeente Bronckhorst

Verzenddatum: 1 september 2026
Datum: 1 september 2026
Uw brief van: 9 juli 2026
Uw kenmerk:
Ons kenmerk: Z214732/D009426
Onderwerp: Bestuurlijke reactie op rekenkameronderzoek
'Sterk voorstel, sterk besluit'

Rekenkamer gemeente Bronckhorst
p/a Griffie gemeente Bronckhorst
Postbus 200
7255 ZJ
Hengelo (Gld)

Geachte leden van de Rekenkamer gemeente Bronckhorst,

Wij danken u voor het rapport 'Sterk voorstel, sterk besluit' dat wij op 9 juli 2026 ontvingen. Het rapport is het resultaat van uw onderzoek naar de kwaliteit van raadsvoorstellen binnen onze gemeente. Met deze brief geven wij onze bestuurlijke reactie op het rapport.

De wijze waarop het onderzoek is uitgevoerd, waarderen we. Het rapport levert waardevolle inzichten voor het verder verbeteren van de informatievoorziening aan de gemeenteraad. Goede raadsvoorstellen zijn belangrijk voor een goed functionerend lokaal bestuur. Heldere, complete en toegankelijke raadsvoorstellen helpen de raad om weloverwogen besluiten te nemen, zijn kaderstellende en controlerende rol goed uit te voeren en het vertrouwen in het gemeentebestuur te versterken.

We constateren met tevredenheid dat de Rekenkamer concludeert dat de basis van onze raadsvoorstellen op orde is. Het vaste format, de herkenbare opbouw, de heldere beschrijving van aanleiding en beleidskader en de duidelijke formulering van beslispunten ondersteunen de raad goed bij de besluitvorming. Verder wordt door de Rekenkamer onderkend dat binnen de organisatie al verschillende instrumenten beschikbaar zijn om de kwaliteit van voorstellen te bevorderen, zoals het sjabloon, de handreikingen, trainingen en de ondersteuning vanuit griffie en collega's.

Het beeld dat u schetst in het rapport sluit aan bij een deel van onze eigen bevindingen. Daarom zijn wij eerder dit jaar gestart met een leer- en verbetertraject 'Schrijven van college- en raadsvoorstellen'. De uitvoering daarvan hebben wij tijdelijk stilgezet totdat uw onderzoek was afgerond, zodat wij uw bevindingen kunnen meenemen.

Voor wat betreft uw aanbevelingen die gericht zijn aan de raad (aanbeveling 1 en 2) vinden wij dat de gemeenteraad daarover zelf een standpunt kan innemen. Het college staat vanzelfsprekend positief tegenover initiatieven die de samenwerking tussen raad, griffie en organisatie versterken en die bijdragen aan een verdere verbetering van de informatievoorziening.

De aanbevelingen aan het college en de ambtelijke organisatie (aanbeveling 3 en 4) nemen wij over als uitgangspunt. Wel vinden we het belangrijk hieronder onze visie en kanttekeningen bij deze aanbevelingen toe te lichten.

Aanbeveling 3: Borg de kwaliteit van raadsvoorstellen in het opstelproces
Wij gaan de huidige werkwijze voor het opstellen en beoordelen van raadsvoorstellen opnieuw bekijken. Waar nodig leggen wij processen, rollen, verantwoordelijkheden en controlemomenten duidelijker vast. Naar onze mening wordt het vierogenprincipe al op grote schaal toegepast, onder andere door de controles van het Ontwikkelteam en cluster Strategie.

We gaan het huidige format voor raadsvoorstellen evalueren en verbeteren als onderdeel van eerder genoemd verbetertraject. Daarbij nemen wij de aanbevelingen van de Rekenkamer mee. We besteden onder andere aandacht aan het sneller inzichtelijk maken van de kern van het voorstel, het benoemen van risico's en juridische aspecten en het duidelijker aangeven hoe de raad de uitvoering en resultaten kan volgen. Het verbeteren van de leesbaarheid van voorstellen is ook onderdeel van het verbetertraject, waarbij het belangrijk is dat de inhoudelijke kwaliteit en bestuurlijke volledigheid van het voorstel behouden blijven.

Aanbeveling 4: Schrijf raadsvoorstellen voor de raad
Het college onderschrijft het belang van raadsvoorstellen die aansluiten bij de informatiebehoefte van de raad. Ook vinden wij dat voorstellen begrijpelijk en toegankelijk moeten zijn voor alle raadsleden. Tegelijkertijd zijn sommige onderwerpen juridisch, technisch of financieel complex. Daardoor is het niet altijd mogelijk om alle informatie verder te vereenvoudigen zonder belangrijke nuances te verliezen. Wel zien wij kansen om de kernboodschap duidelijker te presenteren, complexe informatie beter te structureren en de monitoring van beleid uitgebreider toe te lichten. Schrijven in begrijpelijke taal en het snel zichtbaar maken van de kern van een voorstel zijn belangrijke onderdelen van het verbetertraject.

Bij de aanbeveling om standaard alternatieven of scenario's op te nemen, plaatsen we een kanttekening. In de praktijk kennen veel vraagstukken verschillende mogelijke oplossingen, alternatieven of uitvoeringsvarianten. Het is niet haalbaar of doelmatig om deze in alle raadsvoorstellen allemaal uitgebreid uit te werken. Het kan leiden tot omvangrijke voorstellen die - in tegenstelling tot de gewenste leesbaarheid - juist minder toegankelijk zijn. Naar onze mening is vooral belangrijk dat de raad inzicht krijgt in de afwegingen die het college heeft gemaakt en begrijpt hoe een voorstel tot stand is gekomen. Dat betekent niet dat alle mogelijke alternatieven of scenario’s altijd beschreven worden. Binnen het verbetertraject onderzoeken wij hoe wij deze afwegingen beter zichtbaar kunnen maken en wanneer het zinvol is om alternatieven op te nemen.

Het college ondersteunt daarmee het doel van deze aanbeveling: het versterken van de kaderstellende rol van de raad. Tegelijkertijd vinden we het belangrijk om ruimte te houden voor een praktische aanpak die past bij de aard en omvang van het betreffende voorstel.

Tot slot
Het college ziet het onderzoek als een waardevolle bijdrage aan de verdere professionalisering van de besluitvorming binnen onze gemeente. De aanbevelingen bieden belangrijke input voor het leer- en verbetertraject waar de organisatie mee aan de slag gaat. Wij zijn ervan overtuigd dat de sterke basis die de Rekenkamer heeft vastgesteld, samen met gerichte verbeteringen op de genoemde punten, gaat leiden tot een nog betere ondersteuning van de raad bij zijn kaderstellende, besluitvormende en controlerende taken.

Meer informatie?
Voor meer informatie kunt u contact met ons opnemen via e-mail: info@bronckhorst.nl
of tel. (0575) 75 02 50 onder vermelding van ons kenmerk.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Bronckhorst,

de secretaris, de burgemeester,

Martin Rommers Patrick van Domburg

Bijlage 2: Nawoord rekenkamer

Wij danken het college voor de bestuurlijke reactie. Het is goed om te zien dat het college dit onderzoek beschouwt als een waardevolle bijdrage aan de verdere professionalisering van de besluitvorming binnen de gemeente Bronckhorst. Ook waarderen wij dat het college de aanbevelingen overneemt en deze wil gebruiken als belangrijke input voor het leer- en verbetertraject binnen de organisatie.

De rekenkamer dankt het college daarnaast voor het delen van zijn visie en de kanttekeningen bij de aanbevelingen. Deze reactie geeft de raad aanvullende informatie en kan de raad ondersteunen bij de besluitvorming over de aanbevelingen in dit rapport.

Wij kunnen ons vinden in de zienswijze van het college. Wel willen wij één punt verduidelijken. Het college geeft als kanttekening dat niet standaard alternatieven of scenario's kunnen worden opgenomen in een raadsvoorstel. Onze aanbeveling is ook niet bedoeld om in alle gevallen alternatieven of scenario's op te nemen. Wanneer het niet mogelijk, haalbaar of doelmatig is om alternatieven of scenario's uit te werken, is het wel belangrijk dat dit in het raadsvoorstel wordt toegelicht.

Ook tijdens dit onderzoek hebben wij de samenwerking met de ambtelijke organisatie, het college en de raad als constructief ervaren. Daarbij was er steeds aandacht voor leren en verbeteren. Wij willen daarom iedereen die aan dit onderzoek heeft bijgedragen hartelijk bedanken.

Bijlage 3: Normenkader

Het normenkader beschrijft de belangrijkste eisen waaraan raadsvoorstellen moeten voldoen om raadsleden goed te ondersteunen bij hun werkzaamheden. Het normenkader is compact gehouden en afgestemd op het karakter van een quick scan. Het normenkader wordt gebruikt bij:

- De documentenanalyse;
- De globale toets van 20 raadsvoorstellen uit 2025 op toepassing raadsformat en leesbaarheid;
- De verdiepende analyse van zes raadsvoorstellen uit 2025;
- Het opstellen en interpreteren van de vragenlijst onder raads- en commissieleden en griffier.

Hoofdonderdeel	Norm	Geeft antwoord op deelvraag(en)
Inhoud	• De aanleiding van het raadsvoorstel is expliciet opgenomen. • Het doel van het raadsvoorstel is expliciet opgenomen. • De belangrijkste afwegingen en gemaakte keuzes zijn beschreven. • De belangrijkste gevolgen van het voorstel zijn beschreven. • Financiële gevolgen van het voorstel zijn expliciet opgenomen. • De juridische grondslag en juridische consequenties zijn beschreven. • Eventuele risico's zijn benoemd of gemotiveerd afwezig verklaard.	2, 3, 4, 5
Besluitvorming	• Het raadsvoorstel bevat een apart en herkenbaar beslispunt. • Het beslispunt is concreet en eenduidig geformuleerd. • Het beslispunt sluit logisch aan op de inhoud van het raadsvoorstel. • De gevolgen van het raadsbesluit voor uitvoering of vervolg zijn benoemd. • Het raadsvoorstel is zo opgesteld dat de raad er goed wijzigingen in kan aanbrengen (d.m.v. een amendement).	2, 3, 4, 5
Structuur en leesbaarheid	• Het raadsvoorstel is opgebouwd volgens een vast format of herkenbare structuur. • Het raadsvoorstel is zelfstandig leesbaar, zonder verplichte raadpleging van bijlagen. • De tekst is begrijpelijk geschreven en bevat geen onnodig jargon. • Bijlagen ondersteunen het raadsvoorstel en dragen bij aan het begrip ervan.	2, 3, 4, 5
Ondersteuning raadsrol	• Het raadsvoorstel ondersteunt raadsleden bij het maken van een politieke afweging. • Het raadsvoorstel bevat informatie die bruikbaar is voor kaderstelling. • Het raadsvoorstel bevat aanknopingspunten voor controle door de raad achteraf. • Alternatieven en/of consequenties van keuzes zijn zichtbaar gemaakt of gemotiveerd afwezig verklaard	2, 3, 4, 5
Proces	• Voor raadsvoorstellen is een vastgesteld format of vaste richtlijn beschikbaar. • Het vastgestelde format of de richtlijn wordt aantoonbaar toegepast. • Er zijn vaste momenten waarop de kwaliteit van raadsvoorstellen wordt getoetst. • Rollen en verantwoordelijkheden in het proces van totstandkoming zijn vastgelegd. • Er is aandacht voor het benutten van signalen en ervaringen van raadsleden bij verbetering van raadsvoorstellen.	1, 2, 5

Bijlage 4: Geraadpleegde documenten

- Training helder & strategisch adviseren 24 augustus 2017 (van Loo van Eck).
- Stappenplan Helder en strategisch adviseren (van Loo van Eck).
- Checklist Voorstellen; Communicatie: Samen doen we het zo, in en met Bronckhorst.
- Handleiding voor het maken van raadsvoorstellen en het aanmaken daarvan.
- Zaaksysteem Decos Join: Helpteksten Raadsvoorstellen.
- Aanleverschema Raadsonderwerpen en Raadsstukken – 2026.
- Website GEMMA: https://www.gemmaonline.nl/wiki/Visie_op_zaakgericht_werken.

De volgende raadsvoorstellen zijn geanalyseerd:

- 176 – Jaarstukken 2024 en begroting 2026-2029 VNOG
- 180 – Onderzoek Binnensport Zelhem
- 183 – Perspectiefnota 2026-2029 Bronckhorst
- 186 – Jaarstukken 2024, kaderbrief en begroting 2026-2029 Regio Achterhoek
- 202 – Veegplan 2025-2
- 192 – Nieuwbouw dorpsschool Halle
- 193 – Cultuurvisie 2025-2035
- 194 – Aanwijzingsbesluit elektronische kanalen publieke dienstverlening
- 196 – Vlindertuin en bijbehorende activiteiten Hummelo
- 198 – Uitwerking projecten RegioRotonde
- 200 – BOPA AMV'ers locatie Bedrijvenweg Vorden
- 207 – Ruimtelijk Perspectief Achterhoek
- 209 – Regionale aanpak wonen, welzijn en zorg
- 211 – Wijziging actueel beeld begroting 2025 Bronckhorst
- 154 – Uitgangspuntennota 2026 GGD NOG
- 152 – Kredietaanvraag Reconstructie Burg. Smitstraat Steenderen
- 153 – Centrumvisie Hengelo
- 157 – Motie toegankelijkheid raad – aanpassingen raadzaal
- 168 – Aanleg 2 padelbanen en zonnepanelen Priesterinkdijk 9 Zelhem
- 174 – Bindend advies BOPA dorpsschool Dorpsstraat 11-13 Halle

Bijlage 5: Format raadsvoorstel en helpteksten

gemeente Bronckhorst

Raadsvoorstel

Datum vergadering : …… 2026
Kenmerk : Z211…../ D00….
Portefeuillehouder : wethouder ……
Onderwerp : ……..

Geachte leden van de gemeenteraad,

Voorstel

1. ……..
2. ……..

(zie ook document 'Decos Join – Helpteksten College en Raadsvoorstellen' voor informatie over wat hier verwacht wordt te schrijven)

Inleiding

……(zie document 'Decos Join – Helpteksten College en Raadsvoorstellen' voor informatie over wat hier verwacht wordt te schrijven) …

Afstemming

……(zie document 'Decos Join – Helpteksten College en Raadsvoorstellen' voor informatie over wat hier verwacht wordt te schrijven) …

Beoogd effect

……(zie document 'Decos Join – Helpteksten College en Raadsvoorstellen' voor informatie over wat hier verwacht wordt te schrijven) …

Argumenten

1.1 ……[titel/kop]….
……..[uitwerking van het 1e argument om in te stemmen met beslispunt 1]…….

1.2 ……[titel/kop]….
……..[uitwerking van het 2e argument om in te stemmen met beslispunt 1]…….

2.1 …….. ……[titel/kop]….

……..[uitwerking van het 1e argument om in te stemmen met beslispunt 2]…….

(etcetera als er meer beslispunten/argumenten zijn; zie ook document 'Decos Join – Helpteksten College en Raadsvoorstellen' voor informatie over wat hier verwacht wordt te schrijven) …

Kanttekeningen

1.1 ……[titel/kop]….
……..[uitwerking van de 1e kanttekening bij beslispunt 1]…….

1.2 ……[titel/kop]….
……..[uitwerking van de 2e kanttekening bij beslispunt 1]…….

2.1 …….. ……[titel/kop]….
……..[uitwerking van de 1e kanttekening bij beslispunt 2]…….

(etcetera als er meer beslispunten/argumenten zijn; zie ook document 'Decos Join – Helpteksten College en Raadsvoorstellen' voor informatie over wat hier verwacht wordt te schrijven) …

Kosten, baten en dekking

……(zie document 'Decos Join – Helpteksten College en Raadsvoorstellen' voor informatie over wat hier verwacht wordt te schrijven) …

Uitvoering

……(zie document 'Decos Join – Helpteksten College en Raadsvoorstellen' voor informatie over wat hier verwacht wordt te schrijven) …

Evaluatie

……(zie document 'Decos Join – Helpteksten College en Raadsvoorstellen' voor informatie over wat hier verwacht wordt te schrijven) …

Bijlagen

……(zie document 'Decos Join – Helpteksten College en Raadsvoorstellen' voor informatie over wat hier verwacht wordt te schrijven) …

Raadsvoorstel helptekst:

Voorstel
Bij het voorstel vermeld je de beslispunten
Gebruik de vorm te + werkwoord en nummer de beslispunten
Nummer de beslispunten bij meer dan 1 beslispunt
Hier komt een korte en bondige omschrijving van het kernvoorstel
Hier komt een financieel voorstel + omschrijving van de dekking
Hier komt een procedureel voorstel

Inleiding
In de inleiding wordt kort aangegeven wat de aanleiding is van het voorstel. Vermeld hier of er eerder een voorstel is geweest en wat daarvan de uitkomst was.

Afstemming
Geef bij afstemming aan met welke partijen het voorstel is besproken en op wat voor manier (informeel, formeel, inspraakprocedures). Wat waren de standpunten van die groepen en de uitkomsten van de dialoog?

De gemeenteraad mag er vanuit gaan dat het raadsvoorstel intern integraal is afgestemd met bijvoorbeeld de medewerkers van juridisch, communicatie, financiën en de gebiedsambtenaren. Als een cluster een positief advies heeft gegeven kan dat als argument in het voorstel worden gebruikt, als een cluster een negatief advies heeft gegeven is dat een kanttekening.

Beoogd effect
Het uitgangspunt van het Beoogd effect is het collegeprogramma, de programmabegroting en het maatschappelijk beoogd effect. Denk na over het resultaat. Streef er naar dit effect in meetbare termen op te schrijven (SMART).

Argumenten
Vat de kern van ieder argument samen in de vorm van een statement
Zet het statement cursief
Het argument sluit aan op het voorstel met ‘want’
Geef onder het argument een korte onderbouwing, verwijs voor details naar bijlagen
Nummer de argumenten om duidelijk te maken welke voorstellen zij ondersteunen (1.1/1.2/2.1 enz.)
Geef als argument ook de juridische grondslag (wet- en regelgeving en/of de beleidskaders)
Geef als argument ook aan wat de consequenties en de neveneffecten zijn als er nee wordt gezegd
Geef als argument als het mogelijk is aan in welke van de vier opgaven van het college het voorstel past: open en uitnodigende overheid, kwaliteit van leefomgeving, duurzaamheid vanuit realisme, demografische ontwikkelingen

Kanttekeningen
Vat de kern van een kanttekening samen in de vorm van een statement
Zet het statement cursief
Een kanttekening sluit aan op het voorstel met ‘maar’
Geef onder de kanttekening een korte onderbouwing, verwijs voor details naar bijlagen
Nummer de kanttekening om duidelijk te maken op welk onderdeel zij een kanttekening zijn (1.1 / 1.2 / 2.1 enz.)
Geef als kanttekening de risico’s aan (zowel financieel, organisatorisch of andere gevolgen) en of het risico aanvaardbaar is
Vermeld bij de kanttekeningen de mogelijke alternatieven. Geef ook aan waarom niet voor deze alternatieven is gekozen

Kosten, baten en dekking
Onder kosten, baten en dekking wordt aangegeven welke financiële gevolgen je voorstel heeft. Hoe zijn de bedragen opgebouwd en ten laste waarvan komen de kosten/baten van het voorstel. Let erop dat je geen financiële argumenten hier opneemt. Die horen onder de argumenten.

Uitvoering
Bij uitvoering wordt de planning en communicatie opgenomen: Wie doet wat op welk moment vanaf het moment dat er akkoord is op je voorstel? Vermeld hier ook wie er wordt geïnformeerd, waarover en hoe. Denk aan: persbericht, publicatie, inspraak etc.

Evaluatie
Geef aan of er bij dit voorstel een aanleiding is om te evalueren vanaf het moment dat er akkoord is op je voorstel. Geef daarbij ook aan hoe en wanneer er geëvalueerd wordt.

Extra informatie:

Raadsbesluit
Het Raadsbesluit wordt automatisch aangemaakt in Decos-Join op het moment dat het Raadsvoorstel wordt opgeslagen. Dit document kun je zien in de zaak of in het documentboek Voorstellen Raad Digitaal als bestand bij het Raadsvoorstel.

Bijlage 6: Uitkomsten vragenlijst kwaliteit raadsvoorstellen

Wat is uw rol?	Aantal	%
Raadslid	8	67%
Commissielid	2	17%
Griffie	2	17%
Anders:	0	0%
Totaal:	**12**	**100%**

Hoeveel raadsperiodes bent u raadslid/commissielid geweest, inclusief de afgelopen periode?	Aantal	%
Eerste periode	6	50%
Tweede periode	1	8%
Derde periode of meer	5	42%
Totaal:	**12**	**100%**

Welk rapportcijfer geeft u:	Cijfer
In het algemeen aan de kwaliteit van raadsvoorstellen?	6,2
Voor de mate waarin raadsvoorstellen u ondersteunen in uw werk als raadslid?	6,4

STELLINGEN	(Helemaal) oneens		Neutraal		(Helemaal) eens	
	n	%	n	%	n	%
A. Algemene indruk						
In het algemeen is de kwaliteit van raadsvoorstellen voldoende om goede besluiten te nemen	3	25,0%	3	25,0%	6	50,0%
In het algemeen sluiten raadsvoorstellen voldoende aan bij de doelen die de gemeente wil bereiken.	0	0,0%	6	50,0%	6	50,0%
De kwaliteit van de raadsvoorstellen is de afgelopen tijd verbeterd.	4	33,3%	3	25,0%	5	41,7%
B. Inhoud van raadsvoorstellen						
De aanleiding van raadsvoorstellen is voldoende duidelijk.	1	8,3%	2	16,7%	9	75,0%
De doelen zijn duidelijk en realistisch geformuleerd.	2	16,7%	9	75,0%	1	8,3%
In raadsvoorstellen is doorgaans alle informatie opgenomen die nodig is om zorgvuldig te besluiten.	4	33,3%	5	41,7%	3	25,0%
De informatie in raadsvoorstellen is bruikbaar om een goede afweging te maken.	2	16,7%	6	50,0%	4	33,3%
In raadsvoorstellen worden alternatieven en de gevolgen van keuzes toegelicht, of wordt gemotiveerd aangegeven waarom deze niet zijn opgenomen.	8	66,7%	1	8,3%	3	25,0%
In raadsvoorstellen wordt voldoende toegelicht welke afwegingen zijn gemaakt en hoe deze hebben geleid tot de voorgestelde keuze.	5	41,7%	5	41,7%	2	16,7%
In raadsvoorstellen zijn de financiële gevolgen inzichtelijk en begrijpelijk opgenomen.	2	16,7%	5	41,7%	5	41,7%
In raadsvoorstellen is opgenomen op welke juridische grondslag het voorstel is gebaseerd en wat de juridische consequenties zijn.	4	33,3%	5	41,7%	3	25,0%
De risico's worden in raadsvoorstellen benoemd en toegelicht.	3	25,0%	4	33,3%	5	41,7%
Raadsvoorstellen zijn zo opgesteld dat de raad er goed wijzigingen in kan aanbrengen (d.m.v. een amendement).	2	16,7%	6	50,0%	4	33,3%
Raadsvoorstellen maken duidelijk hoe het voorstel past binnen bestaand beleid en eerdere besluiten.	5	41,7%	4	33,3%	3	25,0%
Raadsvoorstellen geven voldoende inzicht in de uitvoerbaarheid, zoals planning, capaciteit, organisatie, communicatie en participatie.	8	66,7%	4	33,3%	0	0,0%
C. Besluitvorming						
Raadsvoorstellen worden tijdig aan de gemeenteraad voorgelegd.	5	41,7%	4	33,3%	3	25,0%
In raadsvoorstellen is duidelijk welke informatie op het moment van besluitvorming nog onzeker of onvolledig is.	5	41,7%	5	41,7%	2	16,7%
In raadsvoorstellen is voldoende duidelijk wat van de raad wordt gevraagd.	1	8,3%	3	25,0%	8	66,7%
De beslispunten in raadsvoorstellen zijn concreet en helder geformuleerd.	3	25,0%	3	25,0%	6	50,0%
Raadsvoorstellen maken duidelijk wat er gebeurt nadat de raad een besluit heeft genomen.	2	16,7%	5	41,7%	5	41,7%
In latere raadsvoorstellen is zichtbaar rekening gehouden met signalen en ervaringen van raadsleden bij eerdere raadsvoorstellen.	6	50,0%	3	25,0%	3	25,0%

D. Structuur en leesbaarheid						
De kern van het raadsvoorstel is snel herkenbaar.	1	8,3%	3	25,0%	8	66,7%
Raadsvoorstellen zijn overzichtelijk opgebouwd.	1	8,3%	1	8,3%	10	83,3%
De lengte van een raadsvoorstel staat in verhouding tot de inhoud.	2	16,7%	5	41,7%	5	41,7%
De taal in raadsvoorstellen is begrijpelijk.	1	8,3%	5	41,7%	6	50,0%
Raadsvoorstellen zijn zelfstandig leesbaar, zonder dat bijlagen verplicht geraadpleegd moeten worden.	2	16,7%	6	50,0%	4	33,3%
Bijlagen ondersteunen het raadsvoorstel en maken het niet onnodig ingewikkeld.	3	25,0%	4	33,3%	5	41,7%
E. Ondersteuning van de raadsrol						
Raadsvoorstellen ondersteunen mij voldoende in mijn kaderstellende rol.	3	25,0%	3	25,0%	6	50,0%
Raadsvoorstellen ondersteunen mij voldoende in mijn controlerende rol.	3	25,0%	4	33,3%	5	41,7%
Ik kan op basis van raadsvoorstellen goed volgen of eerdere besluiten worden uitgevoerd zoals bedoeld.	5	41,7%	6	50,0%	1	8,3%

Wat gaat goed en wat kan beter

Wat gaat volgens u meestal goed aan raadsvoorstellen?

Vooral over de structuur van het raadsvoorstel en duidelijkheid van het doel van het besluit is men tevreden.

- Structuur is goed opgebouwd
- Opbouw/ format is helder
- Rv zit qua volgordelijkheid goed in elkaar
- De verplichte onderdelen van het format worden ingevuld.
- Het beoogde doel van het raadsvoorstel
- Doel duidelijk
- Duidelijk waar het om gaat
- Gevraagde besluit
- Welke keuze er gemaakt wordt als we instemmen
- Argumenten voor en kanttekeningen.
- Lengte van het raadsvoorstel over het algemeen goed
- Leesbare taal
- Gevolgen voor financiën
- De poging een RV zodanig te schrijven dat alles inzichtelijk is zonder bijlagen is waarneembaar. Echter de praktijk laat zien dat dit vaak toch niet lukt.
- Bijlagen geven voldoende inhoudelijke achtergrondinformatie weer.

Wat kan volgens u worden verbeterd aan de kwaliteit van raadsvoorstellen?

Aangedragen verbeterpunten hebben vaker te maken met de context: het beter laten aansluiten bij bestaand beleid, eerdere informatie en besluiten en de plek van het raadsvoorstel in het totale proces. Ook wordt meerdere keren gewezen op het ontbreken van keuzemogelijkheden, scenario's of kanttekeningen. Ook worden de spelling en zinsbouw en de lengte van het voorstel meermaals als verbeterpunt benoemd.

- Duidelijker aangeven wat de raad eerder heeft besloten over hetzelfde onderwerp.
- Simpel/overzichtelijk/goed laten "aansluiten", mn financieel, bij eerdere raadsvoorstellen of actieve info's dan wel (financiële) stukken. Soms complex en dikwijls (terug)zoeken naar het juiste ontwikkelingen (bv gedurende het jaar of reeks van jaren) voor een goed inzicht.
- Plek van het raadsvoorstel in totaal proces. Vooral bij langer durende complexe processen
- Tijdsbalk over verdere voortgang van het onderwerp
- Helder formuleren: wat willen we bereiken. Hoe gaan we dat doen. Wat zijn de kosten en risico's. En hoe past dit RV in het gehele beleid dat onder het RV ligt.
- Meer keuzemogelijkheden of scenario's die zijn overwogen door het college ook toevoegen. Er is een voorkeurscenario, maar een alternatief zou wenselijk zijn. Dit in relatie tot de het behalen van de doelen door de raad gesteld. Het ene doel kan meer worden gediend bij een bepaald scenario, dan het anderen doel. De raad kan dan afwegen ipv het college dat doet.
- Juist de kanttekeningen naar voren brengen, dat is juist het belangrijkste voor besluit.
- Instemmen met het ene is dan ook instemmen met het ander en dat is niet altijd passend, daar alert op blijven is dan wel belangrijk.
- Veel voorstellen zijn slordig opgesteld: zinnen die niet lopen, spelfouten.
- In een aantal gevallen spelling/ zinsbouw
- Sommige zijn lang
- Veel voorstellen zijn veel te lang.
- Een korte, bondige samenvatting.
- De beslispunten zijn vaak niet goed te amenderen.
- De beslispunten van het raadsvoorstel komen vaak niet overeen met de beslispunten zoals opgenomen in het concept-raadsbesluit.
- Dusdanig geformuleerd en beschreven dat zonder de bijlagen oordeel gevormd kan worden
- Meer toetsingskader/monitoringskader
- Ik mis een kopje 'Uiterste beslistermijn'. Dit helpt de raad bij het prioriteren van onderwerpen op de raadsagenda.
- Op welke wijze heeft participatie plaatsgevonden (i.p.v. met wie afstemming heeft plaatsgevonden).

Bijlage 7: Onderzoeksverantwoording data-analyse raadsvoorstellen

Afbakening en selectie

In 2025 zijn 58 raadsvoorstellen behandeld in 13 raadsvergaderingen. Hiervan hadden 9 betrekking op benoemingen en zijn 3 voorstellen behandeld tijdens de begrotingsraad. Deze voorstellen zijn niet meegenomen in de analyse, omdat zij een afwijkend karakter hebben. Van de resterende 46 raadsvoorstellen zijn 20 voorstellen geselecteerd voor een globale analyse en 7 voor een verdiepende analyse. Bij de selectie is gelet op:

- Spreiding over raadsvergaderingen;
- Spreiding over beleidsterreinen (sociaal domein, fysiek domein en bedrijfsvoering);
- De mate waarin een voorstel impact heeft op de samenleving;
- De politieke relevantie van het voorstel;
- De mate waarin er beleidsruimte is voor de gemeente.

Beoordelingsmethode

Voor het eenduidig analyseren van de 20 raadsvoorstellen en de verdieping op de 7 raadsvoorstellen is gebruik gemaakt van Artificiële Intelligentie (AI). Met de privacy veilige tool Claude.ai is een model gebouwd om alle raadsvoorstellen eenduidig te kunnen toetsen. De uitkomsten hiervan zijn door de opbouw van de tool altijd reproduceerbaar.

De 20 raadsvoorstellen zijn beoordeeld aan de hand van het normenkader. Per criterium is een score toegekend op een schaal van 1 tot 4:
1 = Niet aanwezig
2 = Onvolledig
3 = Bijna volledig
4 = Volledig

Per criterium is gekeken of het onderdeel aanwezig is en hoe volledig het is uitgewerkt. De scores zijn daarna samengevoegd tot een totaalscore per raadsvoorstel. Zo ontstaat inzicht in de verschillen tussen voorstellen en in het algemene beeld van de kwaliteit. De beoordeling is uitgevoerd met ondersteuning van een Large Language Model (LLM). Daarvoor is een vaste prompt gebruikt waarin het normenkader is vertaald naar concrete beoordelingscriteria. De uitkomsten zijn door het onderzoeksteam gecontroleerd en waar nodig gecorrigeerd.

Analyse van de leesbaarheid

De leesbaarheid van de raadsvoorstellen is gemeten met vier gangbare leesbaarheidsmaten:

- Flesch Reading Ease (FRE);
- Flesch-Kincaid Grade Level (FKGL);
- SMOG Index;
- Coleman-Liau Index (CLI),

Deze maten geven inzicht in hoe moeilijk een tekst is om te lezen. Daarbij wordt gekeken naar zaken als zinslengte en woordgebruik. Omdat de vier maten verschillende schalen gebruiken, zijn de uitkomsten omgerekend naar één uniforme schaal van 1 tot 4:
1 = Moeilijk (zwaar jargon, hoog taalniveau)
2 = Vrij moeilijk (standaard beleidstaal, inspannend om te lezen)
3 = Redelijk leesbaar (rond B2-niveau)
4 = Goed leesbaar (B1–B2-niveau)
Per raadsvoorstel is op basis van de vier maten een gemiddelde leesbaarheidsscore bepaald.

Normenkader en criteria

Het normenkader is vertaald naar concrete beoordelingscriteria, verdeeld over drie onderdelen:

- Inhoudelijke compleetheid;
- Leesbaarheid;
- Ondersteuning van de raadsrol en besluitvorming.

Per criterium is beoordeeld of het onderdeel aanwezig is en hoe volledig het is uitgewerkt. De volledige uitwerking van het normenkader en de bijbehorende criteria is opgenomen in bijlage 3.

Bijlage 8: Data-analyse 20 raadsvoorstellen

Voor dit onderdeel van het onderzoek heeft de rekenkamer gebruikgemaakt van een Large Language Model (LLM). De twintig raadsvoorstellen zijn aangeboden aan de LLM, die elk voorstel heeft beoordeeld op een vaste set criteria.
De analyse richt zich op drie dingen: hoe volledig de inhoud is, hoe leesbaar het voorstel is en hoe goed het voorstel de raad ondersteunt bij de besluitvorming. Elk onderdeel is beoordeeld met een cijfer van 1 tot 4. De schaal werkt als volgt:
1 = Niet aanwezig
2 = Onvolledig
3 = Bijna volledig
4 = Volledig

Totaalbeeld

De twintig raadsvoorstellen verschillen sterk in kwaliteit. Geen enkel voorstel scoort op alle onderdelen een 4. De meeste voorstellen scoren rond de 3: bijna volledig, maar niet compleet.
De gemiddelde scores zijn:

- **Inhoudelijke compleetheid: 3,13** — de meeste voorstellen zijn redelijk compleet, maar negen van de twintig halen de grens van 3,0 niet.
- **Leesbaarheid: 2,60** — dit is het zwakste onderdeel. De meeste voorstellen zijn geschreven op beleidsniveau. Dat is te moeilijk voor veel raadsleden.
- **Ondersteuning raadsrol en besluitvorming: 2,83** — ook hier is ruimte voor verbetering, vooral op het punt van informatievoorziening aan de raad.

SCOREMODEL RAADSVOORSTELLEN | Automatische analyse

Schaal volledigheid:
|1 = Niet aanwezig | 2 = Onvolledig | 3 = Bijna volledig | 4 = Volledig

Schaal leesbaarheid:
1 = te complex (boven C1 / zwaar beleidsjargon) | 2 = standaard beleidsniveau (acceptabel, maar inspannend) | 3 = goed leesbaar voor raadsleden (rond B2) | 4 = zeer toegankelijk (B1–B2)

IDENTIFICATIE		inhoudelijke compleetheid	Leesbaarheid	ondersteuning raad/besluitv
Nr	Titel raadsvoorstel	Gemiddelde (1,0–4,0)	Gemiddelde (1,0–4,0)	Gemiddelde (1,0–4,0)
1	176 – Jaarstukken 2024 en begroting 2026-2029 VNOG	3,20	2,50	2,7
2	180 – Onderzoek Binnensport Zelhem	3,80	2,00	2,9
3	183 – Perspectiefnota 2026-2029 Bronckhorst	3,30	1,50	2,9
4	186 – Jaarstukken 2024, kaderbrief en begroting 2026-2029 Regio Achterhoek	2,70	3,00	2,6
5	202 – Veegplan 2025-2	3,10	2,50	3,0
6	192 – Nieuwbouw dorpsschool Halle	3,80	2,00	2,9
7	193 – Cultuurvisie 2025-2035	3,00	3,50	3,0
8	194 – Aanwijzingsbesluit elektronische kanalen publieke dienstverlening	2,80	2,50	2,4
9	196 – Vlindertuin en bijbehorende activiteiten Hummelo	2,70	3,00	2,9
10	198 – Uitwerking projecten RegioRotonde	3,40	2,00	3,1
11	200 – BOPA AMV'ers locatie Bedrijvenweg Vorden	3,30	2,50	3,0
12	207 – Ruimtelijk Perspectief Achterhoek	2,90	2,50	2,1
13	209 – Regionale aanpak wonen, welzijn en zorg	3,40	2,00	2,6
14	211 – Wijziging actueel beeld begroting 2025 Bronckhorst	2,90	1,50	2,9
15	154 – Uitgangspuntennota 2026 GGD NOG	2,60	3,00	2,9
16	152 – Kredietaanvraag Reconstructie Burg. Smitstraat Steenderen	3,10	3,50	3,0
17	153 – Centrumvisie Hengelo	2,80	4,00	3,1
18	157 – Motie toegankelijkheid raad – aanpassingen raadzaal	3,60	3,00	2,9
19	168 – Aanleg 2 padelbanen en zonnepanelen Priesterinkdijk 9 Zelhem	2,80	3,00	3,0
20	174 – Bindend advies BOPA dorpsschool Dorpsstraat 11-13 Halle	3,30	2,00	3,0

De scores laten zien dat slechts een klein aantal voorstellen op alle drie de criteria goed scoort. RV16 — Kredietaanvraag Reconstructie Burg. Smitstraat scoort op alle drie de criteria een 3,0 of hoger: inhoudelijk compleet, goed leesbaar en goede ondersteuning van de raadsrol. RV17 — Centrumvisie Hengelo scoort uitstekend op leesbaarheid (4,0) en ondersteuning raadsrol (3,1), maar blijft met 2,80 net onder de grens op inhoudelijke compleetheid.

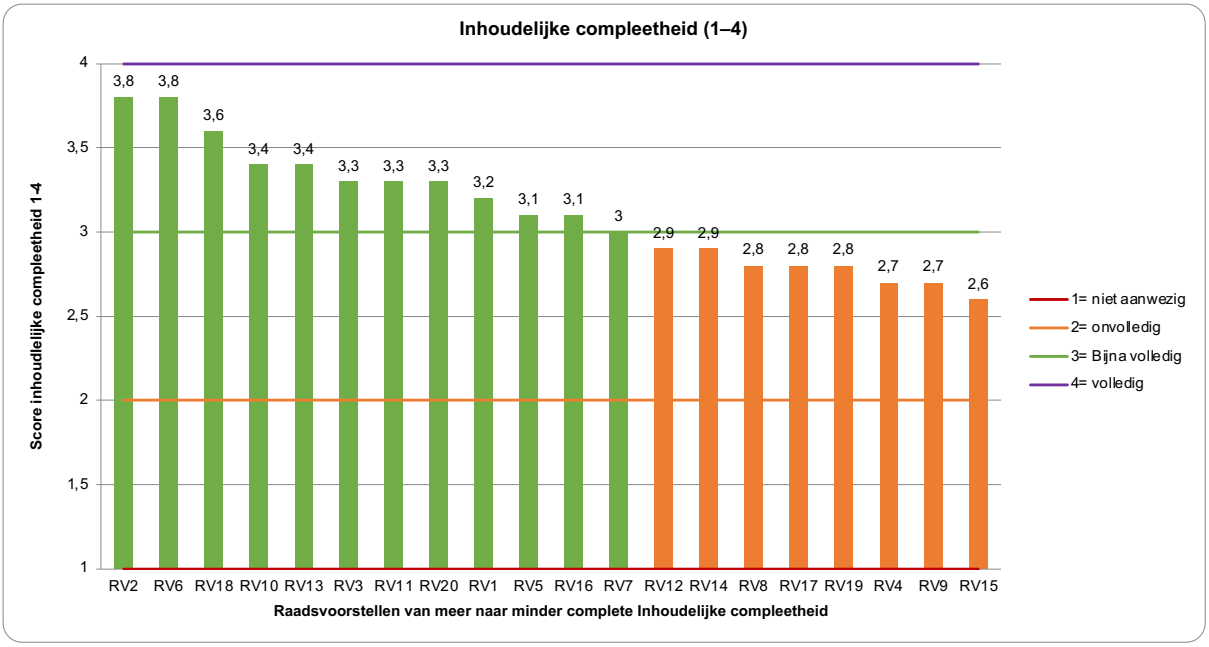
Aan de andere kant scoort RV12 — Ruimtelijk Perspectief Achterhoek op alle drie de criteria het laagst: inhoud 2,90, leesbaarheid 2,50 en ondersteuning raadsrol 2,1.

Bij een aantal voorstellen gaan de scores duidelijk uiteen. RV2 — Onderzoek Binnensport Zelhem en RV6 — Nieuwbouw dorpsschool Halle scoren inhoudelijk het sterkst (beide 3,80), maar zijn tegelijk de minst leesbare voorstellen (beide 2,00). Hetzelfde patroon is zichtbaar bij RV10 — Uitwerking projecten RegioRotonde en RV13 — Regionale aanpak wonen, welzijn en zorg: inhoudelijk sterk, maar laag op leesbaarheid.

Een inhoudelijk sterk voorstel is dus niet automatisch ook goed leesbaar. Omgekeerd zijn er voorstellen die goed leesbaar zijn maar inhoudelijk minder sterk scoren, zoals RV17 — Centrumvisie Hengelo.

Inhoudelijke compleetheid

De inhoudelijke compleetheid is beoordeeld op tien criteria:
1. Probleembeschrijving
2. Doel & beoogd effect
3. Beleidskader
4. Argumentatie
5. Alternatieven
6. Financiële onderbouwing
7. Risico's & kanttekeningen
8. Participatie
9. Uitvoerbaarheid
10. Formatgebruik

De gemiddelde score is **3,13**. De scores lopen uiteen van 2,60 (RV15 — Uitgangspuntennota 2026 GGD NOG) tot 3,80 (RV2 — Onderzoek Binnensport Zelhem en RV6 — Nieuwbouw dorpsschool Halle). Elf van de twintig voorstellen halen een score van 3,0 of hoger. Negen voorstellen blijven daar onder. Geen enkel voorstel haalt een 4,0.

INHOUDELIJKE VOLLEDIGHEID (score 1–4)										
Rvst	C1 Probleem-beschrijving	C2 Doel & beoogd effect	C3 Beleids-kader	C4 Argumen-tatie	C5 Alter-natieven	C6 Financiële onderb.	C7 Risico's & kanttek.	C8 Partici-patie	C9 Uitvoer-baarheid	C10 Format-gebruik
Schaal volledigheid: 1 = Niet aanwezig | 2 = Onvolledig | 3 = Bijna volledig | 4 = Volledig										
1	3	3	4	3	1	4	4	3	3	4
2	4	4	3	4	4	4	4	4	3	4
3	4	3	4	3	2	4	3	3	3	4
4	3	2	3	3	1	4	2	2	3	4
5	3	3	4	3	1	3	3	4	3	4
6	4	4	4	4	2	4	4	4	4	4
7	3	4	4	3	1	2	2	4	3	4
8	3	3	4	3	1	3	2	2	3	4
9	3	3	3	4	1	3	2	3	2	3
10	4	4	4	4	2	3	3	3	3	4
11	4	3	4	4	1	3	3	4	3	4
12	3	3	4	3	1	3	3	3	2	4
13	4	4	4	4	1	3	3	4	3	4
14	3	3	3	3	1	4	3	2	3	4
15	3	2	4	3	1	3	3	2	2	3
16	3	3	3	3	2	4	3	4	3	3
17	4	4	3	3	1	2	2	4	2	3
18	4	4	3	4	3	4	3	3	4	4
19	3	3	3	3	2	2	3	3	3	3
20	4	4	4	4	1	3	2	4	3	4
GEMIDDELDE	3,45	3,30	3,60	3,40	1,50	3,25	2,85	3,25	2,90	3,75

Bevindingen per criterium

1. **Probleembeschrijving (gemiddelde: 3,45)** De meeste voorstellen beschrijven de aanleiding en het probleem duidelijk. Dit is een sterk onderdeel. Bij een klein aantal voorstellen is de probleembeschrijving te algemeen of te kort om de urgentie goed over te brengen.

2. **Doel & beoogd effect (gemiddelde: 3,30)** Het doel van het voorstel is in de meeste gevallen beschreven. Toch is het beoogde effect — wat de raad concreet wil bereiken met het besluit — niet altijd meetbaar of specifiek genoeg geformuleerd.

3. **Beleidskader (gemiddelde: 3,60)** Het beleidskader is over het algemeen goed uitgewerkt. De meeste voorstellen plaatsen het besluit in de bredere beleidscontext. Dit is een van de sterkste criteria.

4. **Argumentatie (gemiddelde: 3,40)** De argumentatie is in de meeste voorstellen aanwezig en logisch opgebouwd. Bij enkele voorstellen ontbreekt een expliciete onderbouwing van de gemaakte keuzes.

5. **Alternatieven (gemiddelde: 1,50)** Dit is veruit het zwakste criterium. Bij bijna alle twintig voorstellen ontbreekt een beschrijving van andere keuzes die de raad had kunnen maken. Hierdoor heeft de raad onvoldoende zicht op de afwegingen die zijn gemaakt. De raad kan zo moeilijk beoordelen of het voorliggende voorstel de beste optie is.

6. **Financiële onderbouwing (gemiddelde: 3,25)** De financiële gevolgen zijn in de meeste voorstellen beschreven. Bij een deel van de voorstellen zijn de cijfers echter onvolledig of wordt verwezen naar latere besluitvorming, zonder dat de raad nu al een volledig financieel beeld heeft.

7. **Risico's & kanttekeningen (gemiddelde: 2,85)** Risico's worden in veel voorstellen slechts globaal benoemd. Concrete beheersmaatregelen of een beschrijving van wat er gebeurt als het misgaat, ontbreken vaak. Dit is een structureel verbeterpunt.

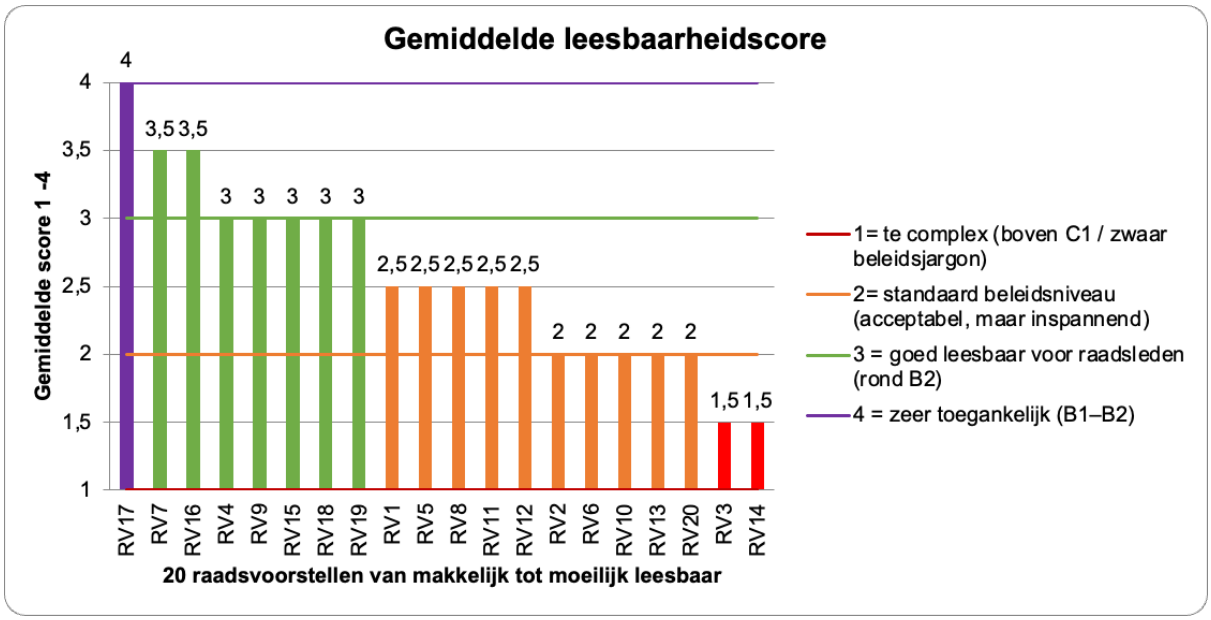
8. **Participatie (gemiddelde: 3,25)** Bij de meeste voorstellen is beschreven of en hoe inwoners of andere betrokkenen zijn geraadpleegd. Bij een deel is dit onderdeel summier of afwezig.

9. **Uitvoerbaarheid (gemiddelde: 2,90)** De uitvoerbaarheid van het besluit wordt niet altijd voldoende uitgewerkt. Concrete planning, fasering en verantwoordelijkheden ontbreken regelmatig. Daardoor heeft de raad onvoldoende zicht op wat de uitvoering in de praktijk vraagt.

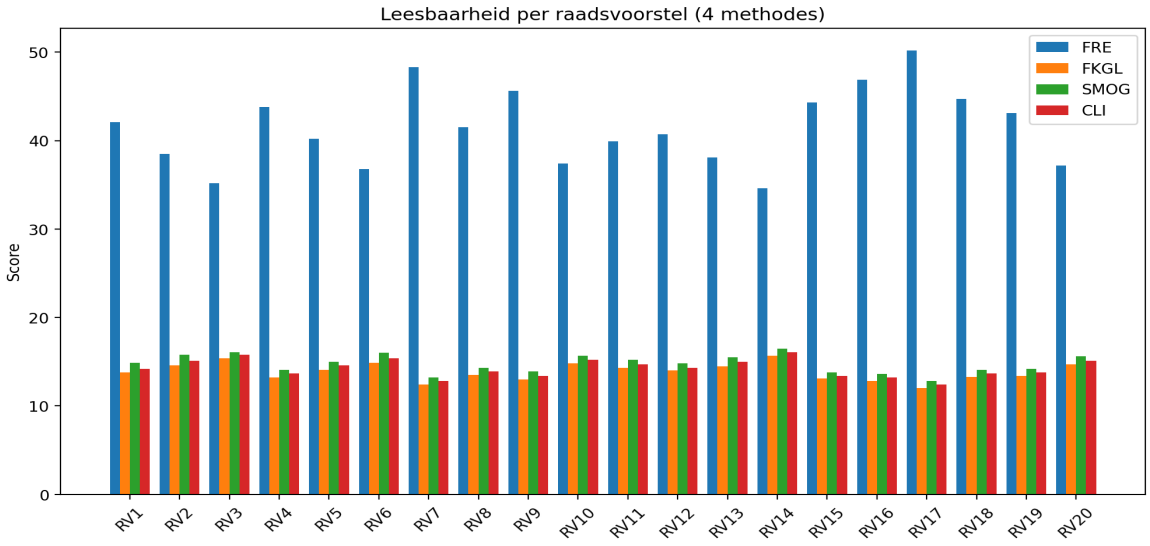
10. **Formatgebruik (gemiddelde: 3,75)** Dit is het sterkste criterium. De meeste voorstellen volgen de vaste opzet van het raadsvoorstelformat. Dit zorgt voor herkenbaarheid en structuur.

Leesbaarheid

De leesbaarheid is beoordeeld op de volgende schaal:
1 = Te moeilijk (zwaar jargon, boven C1-niveau)
2 = Standaard beleidstaal (acceptabel, maar inspannend om te lezen)
3 = Goed leesbaar voor raadsleden (B2-niveau)
4 = Zeer toegankelijk (B1–B2-niveau)

De gemiddelde score is **2,6**. De meeste voorstellen zijn geschreven in standaard beleidstaal. Dat vraagt veel van raadsleden, zeker van hen zonder bestuurlijke of juridische achtergrond. Zeven voorstellen zijn goed leesbaar (score 3,0 of hoger). Elf voorstellen scoren tussen de 2,0 en 2,5. Twee voorstellen zijn te moeilijk (score onder 2,0).

Bevindingen per criterium

Score 4 — Zeer toegankelijk (B1–B2) Eén voorstel haalt deze score: RV17 — Centrumvisie Hengelo. Dit voorstel is geschreven in heldere, korte zinnen zonder onnodig jargon. Het is een goed voorbeeld voor andere voorstellen.

Score 3 — Goed leesbaar (B2) Zeven voorstellen scoren een 3. Dit zijn voorstellen waarbij de tekst begrijpelijk is voor raadsleden zonder specialistische achtergrond. Zinnen zijn niet te lang en begrippen worden toegelicht.

Score 2 — Standaard beleidstaal Tien voorstellen scoren een 2 of 2,5. De tekst is geschreven op standaard beleidsniveau. Dat is acceptabel, maar vraagt inspanning van de lezer. Lange zinnen, ambtelijk taalgebruik en weinig tussenkoppen maken het lezen zwaar. Dit geldt met name voor beleidsinhoudelijke en procedurele voorstellen.

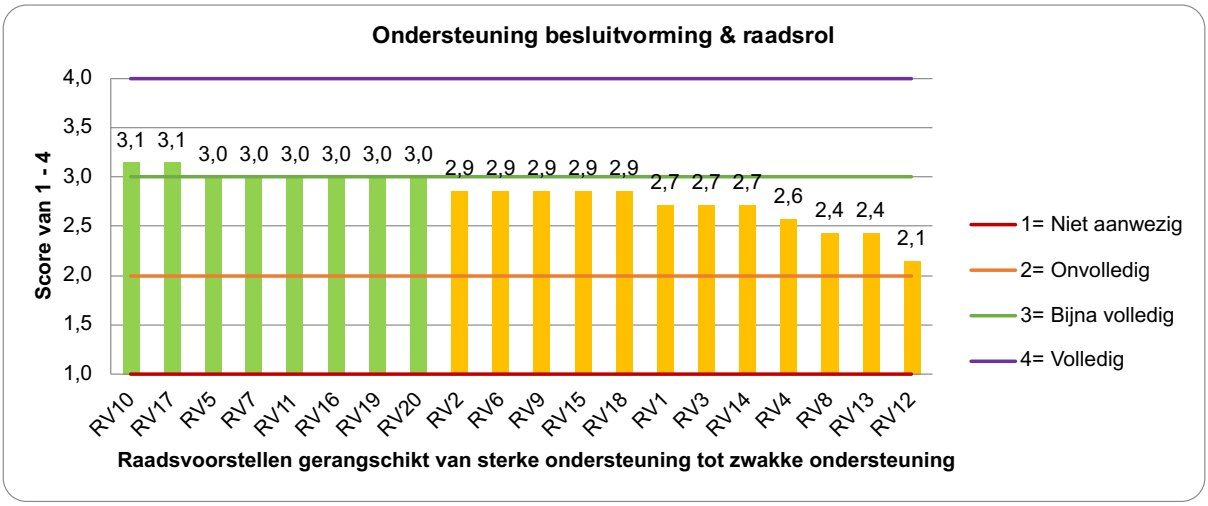
Score 1 — Te complex Twee voorstellen scoren een 1,5: RV3 — Perspectiefnota 2026-2029 Bronckhorst en RV14 — Wijziging actueel beeld begroting 2025 Bronckhorst. Deze financiële voorstellen bevatten veel technisch jargon, complexe tabelstructuren en lange alinea's zonder tussenkoppen. Voor raadsleden zonder financiële achtergrond zijn deze voorstellen moeilijk te doorgronden. Juist bij deze voorstellen is een heldere samenvatting en een concreet beslispunt onmisbaar.

Ondersteuning besluitvorming en raadsrol

De rekenkamer heeft ook beoordeeld in hoeverre het raadsvoorstel de raad ondersteunt bij het uitoefenen van zijn rol. Daarvoor is gekeken naar zeven criteria:

1. Hoe wordt de raad geïnformeerd over de uitvoering?
2. Is het beslispunt apart en herkenbaar?
3. Is het beslispunt concreet en eenduidig?
4. Sluit het beslispunt aan op de inhoud van het voorstel?
5. Is de juridische grondslag aanwezig?
6. Zijn de gevolgen van het besluit benoemd?
7. Is het voorstel amendeerbaar?

De gemiddelde score is **2,83**. De scores lopen uiteen van 2,1 (RV12 — Ruimtelijk Perspectief Achterhoek) tot 3,1 (RV10 — Uitwerking projecten RegioRotonde en RV17 — Centrumvisie Hengelo).

ONDERSTEUNING RAADSROL EN BESLUITVORMING (score 1–4)							
Rvst	info hoe raad geïnformeerd	Apart&herkenbaar beslispunt	Beslispunt concreet&eenduidig	Aansluiting op inhoud voorstel	Juridische grondslag aanwezig	Gevolgen benoemd	Amendeerbaar
Schaal volledigheid: 1 = Niet aanwezig | 2 = Onvolledig | 3 = Bijna volledig | 4 = Volledig							
1	2	3	3	4	1	3	3
2	2	4	3	3	2	3	3
3	1	4	4	4	2	2	3
4	1	4	3	3	3	2	2
5	2	4	3	4	2	3	3
6	2	4	3	3	2	3	3
7	2	4	3	3	3	3	3
8	1	4	3	3	2	2	2
9	3	4	2	3	2	3	3
10	2	4	3	4	3	3	3
11	1	4	3	4	3	3	3
12	2	3	2	3	1	2	2
13	2	4	3	3	1	2	3
14	3	4	3	3	2	2	3
15	1	4	3	3	3	3	3
16	2	4	3	4	2	3	3
17	2	4	3	4	3	3	3
18	2	4	3	3	2	3	3
19	2	4	3	3	3	3	3
20	1	4	4	3	3	3	3
GEMIDDELDE	1,80	3,90	3,00	3,35	2,25	2,70	2,85

Bevindingen per criterium

1. **Info hoe raad geïnformeerd (gemiddelde: 1,80)** Dit is veruit het zwakste criterium. Bij het overgrote deel van de raadsvoorstellen ontbreekt een concrete beschrijving van hoe en wanneer de raad wordt geïnformeerd over de uitvoering en de behaalde doelen. Veel voorstellen volstaan met 'niet van toepassing' of een globale verwijzing naar de reguliere planning & control-cyclus. Concrete terugkoppelmomenten en meetbare doelen ontbreken. Dit criterium verdient structurele aandacht bij alle raadsvoorstellen.

2. **Apart & herkenbaar beslispunt (gemiddelde: 3,90)** Dit is het sterkste criterium. Vrijwel alle raadsvoorstellen bevatten een apart en herkenbaar beslispunt, vaak met genummerde onderdelen. De basisstructuur van de raadsvoorstellen is goed op orde.

3. **Beslispunt concreet & eenduidig (gemiddelde: 3,00)** De beslispunten zijn in de meeste gevallen grotendeels concreet. Maar er zijn regelmatig kleine hiaten: verwijzingen naar bijlagen zonder dat de inhoud in het beslispunt zelf staat, voorwaardelijke formuleringen, of beslispunten die meerdere elementen combineren zonder duidelijke scheiding.

4. **Aansluiting op inhoud voorstel (gemiddelde: 3,35)** De aansluiting tussen de inhoud van het raadsvoorstel en het beslispunt is over het algemeen goed. De argumentatie sluit in de meeste gevallen logisch aan op het te nemen besluit. Dit is een relatief sterk punt.

5. **Juridische grondslag aanwezig (gemiddelde: 2,25)** De juridische grondslag is een structureel zwak punt. Bij de meeste raadsvoorstellen ontbreekt een expliciete verwijzing naar de wettelijke basis, of wordt die slechts kort vermeld zonder uitwerking van de juridische gevolgen van het besluit. Dit geldt met name voor voorstellen op het gebied van ruimtelijke ordening, gemeenschappelijke regelingen en financiën.

6. **Gevolgen benoemd (gemiddelde: 2,70)** De gevolgen van het raadsbesluit voor de uitvoering worden in veel gevallen slechts globaal beschreven. Concrete planning, fasering, verantwoordelijkheden en risico's ontbreken regelmatig of worden doorgeschoven naar een later moment.

7. **Amendeerbaar (gemiddelde: 2,70)** De amendeerbaarheid is wisselend. Voorstellen met meerdere genummerde beslispunten zijn in beginsel amendeerbaar. Maar financiële afhankelijkheden tussen beslispunten, verwijzingen naar bijlagen en voorwaardelijke koppelingen beperken de ruimte voor de raad om gerichte wijzigingen aan te brengen.

Bijlage 9: Beoordeling raadsvoorstellen door het onderzoeksteam

Het onderzoeksteam heeft zeven raadsvoorstellen zelf beoordeeld. Dit is een verdiepende analyse naast de bredere data-analyse van twintig voorstellen. Het doel is om meer inzicht te geven in de kwaliteit van raadsvoorstellen in de praktijk: niet alleen of onderdelen aanwezig zijn, maar ook hoe goed ze zijn uitgewerkt.

Het onderzoeksteam heeft elk van de zeven raadsvoorstellen afzonderlijk beoordeeld op basis van dezelfde criteria als de LLM-analyse (LLM= Large Language Model= AI). Per criterium is een score toegekend op een schaal van 1 tot 4. Daarna zijn de scores van het onderzoeksteam en de LLM naast elkaar gelegd en geanalyseerd.
De schaal werkt als volgt:
1 = Niet aanwezig
2 = Onvolledig
3 = Bijna volledig
4 = Volledig

Belangrijkste bevindingen

Uit de beoordeling door het onderzoeksteam komt het volgende beeld naar voren.
De structuur van raadsvoorstellen is goed op orde. Vrijwel alle voorstellen bevatten een apart en herkenbaar beslispunt dat logisch aansluit op de inhoud. Het format wordt consequent toegepast en de probleembeschrijving en het beleidskader zijn in de meeste voorstellen helder uitgewerkt. Ook de leesbaarheid is bij alle zeven voorstellen op een aanvaardbaar niveau.

Bij de financiële onderbouwing, de wettelijke grondslag, de concreetheid van het beslispunt en de beschrijving van inspraak en participatie lopen de scores sterk uiteen. Bij sommige voorstellen zijn deze onderdelen goed uitgewerkt, bij andere blijven ze beperkt of ontbreken ze gedeeltelijk. De kwaliteit van deze onderdelen verschilt sterk per voorstel.

De twee zwakste onderdelen zijn de beschrijving van hoe de raad na het besluit wordt geïnformeerd over de uitvoering en de beschrijving van alternatieven. Bij vijf van de zeven voorstellen zijn alternatieven niet of nauwelijks beschreven. Hierdoor heeft de raad onvoldoende zicht op de afwegingen die aan het voorstel ten grondslag liggen. De beschrijving van hoe de raad wordt geïnformeerd scoort bij drie voorstellen een 1 en bij drie voorstellen een 3. Bij geen enkel voorstel wordt dit onderdeel als volledig beoordeeld. Dit maakt het voor de raad lastig om besluiten achteraf te controleren.

Bevindingen per raadsvoorstel

1. Kredietaanvraag Reconstructie Burgemeester Smitstraat Steenderen
Dit voorstel scoort overwegend positief op inhoudelijke compleetheid. Het doel & beoogd effect, de argumentatie, de risico's & kanttekeningen en de uitvoerbaarheid scoren een 3. De probleembeschrijving, het beleidskader, de participatie en het formatgebruik zijn volledig aanwezig (score 4). De financiële onderbouwing en de alternatieven zijn onvolledig uitgewerkt (score 2). De leesbaarheid is goed (score 4).

Het beslispunt is duidelijk, concreet en sluit goed aan op de inhoud van het voorstel. De gevolgen en de amendeerbaarheid zijn ook op orde. De twee belangrijkste verbeterpunten zijn de

informatievoorziening aan de raad en de juridische grondslag — beide scoren een 1. Er staat niet beschreven hoe de raad na het besluit wordt geïnformeerd, en een wettelijke basis ontbreekt volledig.

2. Centrumvisie Hengelo
De probleembeschrijving, het doel en het beleidskader zijn goed uitgewerkt (score 4). De argumentatie, de alternatieven, de financiële onderbouwing en de risico's & kanttekeningen zijn onvolledig (score 2).

Het beslispunt is apart en herkenbaar opgenomen en sluit goed aan op de inhoud. De informatievoorziening aan de raad scoort een 1: er staat niet beschreven hoe en wanneer de raad wordt geïnformeerd over de uitvoering. De juridische grondslag is onvolledig uitgewerkt (score 2).

3. Onderzoek Binnensport Zelhem
Dit is het inhoudelijk sterkste voorstel van de zeven. De alternatieven, de financiële onderbouwing en de participatie zijn volledig aanwezig (score 4). De leesbaarheid is goed (score 3).

Het beslispunt is duidelijk, de aansluiting op het voorstel is goed en het voorstel is goed amendeerbaar — alle drie een 4. De informatievoorziening scoort een 3: er is beschreven hoe de raad wordt geïnformeerd, maar dit is nog niet volledig uitgewerkt. De juridische grondslag is onvolledig (score 2).

4. Cultuurvisie 2025-2035
De probleembeschrijving, het beleidskader, de financiële onderbouwing, de participatie en het formatgebruik zijn volledig aanwezig (score 4). De argumentatie, de risico's & kanttekeningen en de uitvoerbaarheid scoren een 3.

Op het punt van ondersteuning van de raadsrol scoort dit voorstel sterk: het beslispunt, de kwaliteit ervan, de aansluiting op het voorstel en de juridische grondslag scoren alle vier een 4. De informatievoorziening scoort een 3: er is enige beschrijving van hoe de raad wordt geïnformeerd, maar dit verdient concretere uitwerking.

5. Aanwijzingsbesluit elektronische kanalen publieke dienstverlening
De inhoudelijke compleetheid is redelijk tot goed. De meeste criteria scoren een 3 of 4. De alternatieven zijn onvolledig uitgewerkt (score 3). De leesbaarheid is goed (score 3).
De juridische grondslag en de amendeerbaarheid scoren beide een 4 — dit voorstel is juridisch goed onderbouwd en biedt de raad ruimte om te amenderen. De informatievoorziening aan de raad scoort een 1: er staat niet beschreven hoe en wanneer de raad na het besluit wordt geïnformeerd. Dit is het meest urgente verbeterpunt in dit voorstel.

6. Veegplan 2025-2
De inhoudelijke compleetheid is wisselend. Het beleidskader en het formatgebruik zijn volledig aanwezig (score 4). De argumentatie, de alternatieven en de risico's zijn onvolledig (score 2). De leesbaarheid is goed (score 3).

De aansluiting van het beslispunt op de inhoud van het voorstel is goed (score 4). De informatievoorziening scoort een 3: er is beschreven hoe de raad wordt geïnformeerd, maar dit kan concreter. De juridische grondslag scoort een 3: aanwezig, maar niet volledig uitgewerkt.

7. Regionale aanpak wonen, welzijn en zorg

De inhoudelijke compleetheid is wisselend. De probleembeschrijving, het doel & beoogd effect, het beleidskader en het formatgebruik zijn volledig aanwezig (score 4). De alternatieven, de participatie en de argumentatie zijn onvolledig (score 2). De leesbaarheid is goed (score 3).

Het beslispunt is duidelijk en herkenbaar opgenomen. De juridische grondslag scoort een 3: aanwezig, maar de juridische gevolgen van het besluit zijn niet volledig uitgewerkt. De informatievoorziening scoort een 2: er is globaal beschreven hoe de raad wordt geïnformeerd, maar concrete terugkoppelmomenten en meetbare doelen ontbreken.

Vergelijking scores onderzoeksteam en LLM

Gemiddelde scores over zeven raadsvoorstellen		
INHOUDELIJKE VOLLEDIGHEID (score 1–4)		
	Score Beoordelaars	**Score LLM**
Probleembeschrijving	3,9	3,4
Doel & beoogd effect	3,1	3,6
Beleidskader	4,0	3,6
Argumentatie	2,7	3,3
Alternatieven	2,4	1,6
Financiële onderbouwing	3,1	3,0
Risico's & kanttekeningen	2,7	2,9
Participatie	3,4	3,6
Uitvoerbaarheid	3,0	3,0
Formatgebruik	3,9	3,7
LEESBAARHEID (score 1–4)		
	Score Beoordelaars	**Score LLM**
Begrijpelijkheid tekst	3,4	2,9
ONDERSTEUNING RAADSROL EN BESLUITVORMING (score 1–4)		
	Score Beoordelaars	**Score LLM**
Informatievoorziening raad	2,0	1,9
Apart beslispunt	3,9	4,0
Kwaliteit beslispunt	3,3	3,0
Aansluiting op voorstel	3,9	3,4
Juridische grondslag	2,7	2,1
Gevolgen benoemd	3,1	2,7
Amendeerbaar	3,4	2,9

Op een aantal onderdelen komen het onderzoeksteam en de LLM tot vergelijkbare oordelen, zowel gemiddeld als per voorstel. Dit geldt voor de uitvoerbaarheid van het besluit, de herkenbaarheid van het beslispunt, de aansluiting van het beslispunt op de inhoud van het voorstel en de manier waarop risico's en kanttekeningen zijn beschreven.

Bij de financiële onderbouwing zijn de gemiddelden vrijwel gelijk, maar per voorstel lopen de scores soms sterk uiteen. Bij de Kredietaanvraag Burg. Smitstraat beoordeelt het onderzoeksteam de financiële onderbouwing als onvolledig, terwijl de LLM deze als volledig beoordeelt. Bij de Cultuurvisie 2025-2035 is het omgekeerde het geval. De gelijke gemiddelden maskeren hier dus aanzienlijke verschillen per voorstel. Een mogelijke verklaring is dat de rekenkamer bij de beoordeling niet alleen heeft gekeken of financiële dekking is aangegeven, maar ook of het voorstel een adequate kostenraming bevat en of de financiële onderbouwing aansluit op de gegevens uit de samenvatting. Ook scoort de rekenkamer niet laag als in het voorstel expliciet is vermeld dat er geen financiële consequenties aan het besluit verbonden zijn.

Bij de leesbaarheid scoort het onderzoeksteam in de meeste voorstellen hoger dan de LLM. Bij de beoordeling heeft de rekenkamer vooral gekeken naar het gebruik van vakjargon en de toegankelijkheid van de tekst voor raadsleden. De rekenkamer heeft daarbij geen gebruik gemaakt van wiskundige modellen om het taalniveau te meten, zoals de LLM wel heeft gedaan.
Bij de beschrijving van alternatieven scoort het onderzoeksteam gemiddeld ook hoger. Dit komt doordat het onderzoeksteam de inhoud van het voorstel meeneemt in de beoordeling en minder laag scoort als daaruit blijkt dat er geen reële alternatieven voorhanden waren. De LLM scoort laag als alternatieven niet zijn beschreven en dit niet gemotiveerd afwezig is verklaard in het voorstel.

Bij de beschrijving van hoe de raad na het besluit wordt geïnformeerd over de voortgang en de behaalde doelen scoort de LLM in de meeste voorstellen hoger dan de rekenkamer. De rekenkamer heeft beoordeeld of hierover een specifieke passage in het raadsvoorstel is opgenomen, omdat dit de raad in staat stelt zijn controlerende rol te vervullen. Als zo'n passage ontbrak, heeft de rekenkamer laag gescoord — ook als er elders in het voorstel globale informatie over de uitvoering stond.

De grootste afwijkingen doen zich voor bij afzonderlijke voorstellen. Bij de Centrumvisie Hengelo beoordeelt het onderzoeksteam de wettelijke grondslag aanzienlijk lager dan de LLM. Dit omdat in het raadsvoorstel de juridische consequenties niet expliciet zijn benoemd; terwijl uit de bijlage blijkt dat dat deze er wel zijn (aanpassingen van ruimtelijke plannen zoals het omgevingsplan).

Bij het Aanwijzingsbesluit elektronische kanalen beoordeelt de rekenkamer de wettelijke grondslag hoger dan de LLM. De rekenkamer weegt daarbij mee dat het voorstel uitvoering geeft aan een wettelijke verplichting, waardoor de wettelijke grondslag expliciet aanwezig is. Bij de beschrijving van alternatieven scoort de rekenkamer bij ditzelfde voorstel juist lager dan de LLM. Hoewel het voorstel uitvoering geeft aan een wettelijke verplichting, waren er wel degelijk alternatieven mogelijk voor de wijze waarop dit wordt uitgevoerd. De rekenkamer heeft dat meegewogen in de beoordeling.

Bij het Veegplan beoordeelt de rekenkamer de concreetheid en eenduidigheid van het beslispunt lager dan de LLM. De rekenkamer heeft daarbij ook de bijlagen bij het voorstel betrokken en beoordeeld of de beslispunten voldoende aansluiten bij de inhoud van de bijlagen en of ze begrijpelijk zijn zonder nadere toelichting.

Bij de Regionale aanpak wonen, welzijn en zorg beoordeelt de rekenkamer de onderbouwing van keuzes en de beschrijving van inspraak en participatie beide aanzienlijk lager dan de LLM. De rekenkamer heeft daarbij niet alleen beoordeeld of onder het kopje participatie iets was opgenomen, maar ook of de vorm en mate van participatie passend waren bij het type besluit en de inhoud van het voorstel. Daarnaast heeft de rekenkamer beoordeeld of de argumenten consistent en duidelijk zijn geformuleerd, of de kopjes de inhoud goed weergeven en of het daadwerkelijk argumenten betreft of eerder randvoorwaarden. Ook is gekeken of een koppeling is gelegd met de doelstellingen van het raadsvoorstel.

Raadsvoorstel:	Z134768/ Raad-01019
Onderwerp:	Centrumvisie Hengelo
Raadsvergadering van:	16-01-2025

INHOUDELIJKE VOLLEDIGHEID (score 1–4)		
	Score Beoordelaars	**Score LLM**
Probleembeschrijving	4	4
Doel & beoogd effect	4	4
Beleidskader	4	3
Argumentatie	2	3
Alternatieven	2	1
Financiële onderbouwing	2	2
Risico's & kanttekeningen	2	3
Participatie	4	3
Uitvoerbaarheid	3	3
Formatgebruik	3	3
LEESBAARHEID (score 1–4)		
	Score Beoordelaars	**Score LLM**
Begrijpelijkheid tekst	4	4
ONDERSTEUNING RAADSROL EN BESLUITVORMING (score		
	Score Beoordelaars	**Score LLM**
Informatievoorziening raad	1	2
Apart beslispunt	4	4
Kwaliteit beslispunt	3	3
Aansluiting op voorstel	4	4
Juridische grondslag	2	3
Gevolgen benoemd	3	3
Amendeerbaar	3	3

Raadsvoorstel:	Z141895/ Raad-01015
Onderwerp:	Kredietaanvraag Reconstructie
Raadsvergadering van:	16-1-2025

INHOUDELIJKE VOLLEDIGHEID (score 1–4)		
	Score Beoordelaars	**Score LLM**
Probleembeschrijving	4	3
Doel & beoogd effect	3	3
Beleidskader	4	3
Argumentatie	3	3
Alternatieven	2	2
Financiële onderbouwing	2	4
Risico's & kanttekeningen	3	3
Participatie	4	4
Uitvoerbaarheid	3	3
Formatgebruik	4	3
LEESBAARHEID (score 1–4)		
	Score Beoordelaars	**Score LLM**
Begrijpelijkheid tekst	4	3,5
ONDERSTEUNING RAADSROL EN BESLUITVORMING (score		
	Score Beoordelaars	**Score LLM**
Informatievoorziening raad	1,0	3,0
Apart beslispunt	4,0	4,0
Kwaliteit beslispunt	4,0	3,0
Aansluiting op voorstel	4,0	4,0
Juridische grondslag	1,0	2,0
Gevolgen benoemd	4,0	3,0
Amendeerbaar	4,0	3,0

Raadsvoorstel:	Z141725/ Raad-01058
Onderwerp:	Onderzoek binnensport Zelhem
Raadsvergadering van:	05-06-2025

INHOUDELIJKE VOLLEDIGHEID (score 1–4)		
	Score Beoordelaars	**Score LLM**
Probleembeschrijving	3	4
Doel & beoogd effect	3	4
Beleidskader	4	3
Argumentatie	4	4
Alternatieven	4	4
Financiële onderbouwing	4	4
Risico's & kanttekeningen	3	4
Participatie	4	4
Uitvoerbaarheid	3	3
Formatgebruik	4	4
LEESBAARHEID (score 1–4)		
	Score Beoordelaars	**Score LLM**
Begrijpelijkheid tekst	3	2
ONDERSTEUNING RAADSROL EN BESLUITVORMING (score		
	Score Beoordelaars	**Score LLM**
Informatievoorziening raad	3	2
Apart beslispunt	4	4
Kwaliteit beslispunt	4	3
Aansluiting op voorstel	4	3
Juridische grondslag	2	2
Gevolgen benoemd	3	3
Amendeerbaar	4	3

Raadsvoorstel:	Z147958/ Raad-01078
Onderwerp:	Cultuurvisie 2025 - 2035
Raadsvergadering van:	18-09-2025

INHOUDELIJKE VOLLEDIGHEID (score 1–4)		
	Score Beoordelaars	**Score LLM**
Probleembeschrijving	4	3
Doel & beoogd effect	3	4
Beleidskader	4	4
Argumentatie	3	3
Alternatieven	2	1
Financiële onderbouwing	4	2
Risico's & kanttekeningen	3	2
Participatie	4	4
Uitvoerbaarheid	3	3
Formatgebruik	4	4
LEESBAARHEID (score 1–4)		
	Score Beoordelaars	**Score LLM**
Begrijpelijkheid tekst	4	3,5
ONDERSTEUNING RAADSROL EN BESLUITVORMING (score		
	Score Beoordelaars	**Score LLM**
Informatievoorziening raad	3	2
Apart beslispunt	4	4
Kwaliteit beslispunt	4	3
Aansluiting op voorstel	4	3
Juridische grondslag	4	3
Gevolgen benoemd	3	3
Amendeerbaar	3	3

Raadsvoorstel:	Z146965/ Raad-01060
Onderwerp:	Aanwijzingsbesluit elektronische
Raadsvergadering van:	18-09-2025

INHOUDELIJKE VOLLEDIGHEID (score 1–4)		
	Score Beoordelaars	**Score LLM**
Probleembeschrijving	4	3
Doel & beoogd effect	3	3
Beleidskader	4	4
Argumentatie	3	3
Alternatieven	3	1
Financiële onderbouwing	3	3
Risico's & kanttekeningen	3	2
Participatie	3	2
Uitvoerbaarheid	3	3
Formatgebruik	4	4
LEESBAARHEID (score 1–4)		
	Score Beoordelaars	**Score LLM**
Begrijpelijkheid tekst	3	2,5
ONDERSTEUNING RAADSROL EN BESLUITVORMING (score		
	Score Beoordelaars	**Score LLM**
Informatievoorziening raad	1	1
Apart beslispunt	4	4
Kwaliteit beslispnt	3	3
Aansluiting op voorstel	4	3
Juridische grondslag	4	2
Gevolgen benoemd	3	2
Amendeerbaar	4	2

Raadsvoorstel:	Z2025-2253/ Raad-01086
Onderwerp:	Veegplan 2025-2
Raadsvergadering van:	09-10-2025

INHOUDELIJKE VOLLEDIGHEID (score 1–4)		
	Score Beoordelaars	**Score LLM**
Probleembeschrijving	4	3
Doel & beoogd effect	3	3
Beleidskader	4	4
Argumentatie	2	3
Alternatieven	2	1
Financiële onderbouwing	4	3
Risico's & kanttekeningen	2	3
Participatie	3	4
Uitvoerbaarheid	3	3
Formatgebruik	4	4
LEESBAARHEID (score 1–4)		
	Score Beoordelaars	**Score LLM**
Begrijpelijkheid tekst	3	2,5
ONDERSTEUNING RAADSROL EN BESLUITVORMING (score		
	Score Beoordelaars	**Score LLM**
Informatievoorziening raad	3	2
Apart beslispunt	3	4
Kwaliteit beslispunt	2	3
Aansluiting op voorstel	4	4
Juridische grondslag	3	2
Gevolgen benoemd	3	3
Amendeerbaar	3	3

Raadsvoorstel:	Z149094/ Raad-01098
Onderwerp:	Regionale aanpak wonen, welzijn en zorg
Raadsvergadering van:	18-12-2025

INHOUDELIJKE VOLLEDIGHEID (score 1–4)		
	Score Beoordelaars	**Score LLM**
Probleembeschrijving	4	4
Doel & beoogd effect	3	4
Beleidskader	4	4
Argumentatie	2	4
Alternatieven	2	1
Financiële onderbouwing	3	3
Risico's & kanttekeningen	3	3
Participatie	2	4
Uitvoerbaarheid	3	3
Formatgebruik	4	4
LEESBAARHEID (score 1–4)		
	Score Beoordelaars	**Score LLM**
Begrijpelijkheid tekst	3	2
ONDERSTEUNING RAADSROL EN BESLUITVORMING (score		
	Score Beoordelaars	**Score LLM**
Informatievoorziening raad	2	2
Apart beslispunt	4	4
Kwaliteit beslispunt	3	3
Aansluiting op voorstel	3	3
Juridische grondslag	3	1
Gevolgen benoemd	3	2
Amendeerbaar	3	3